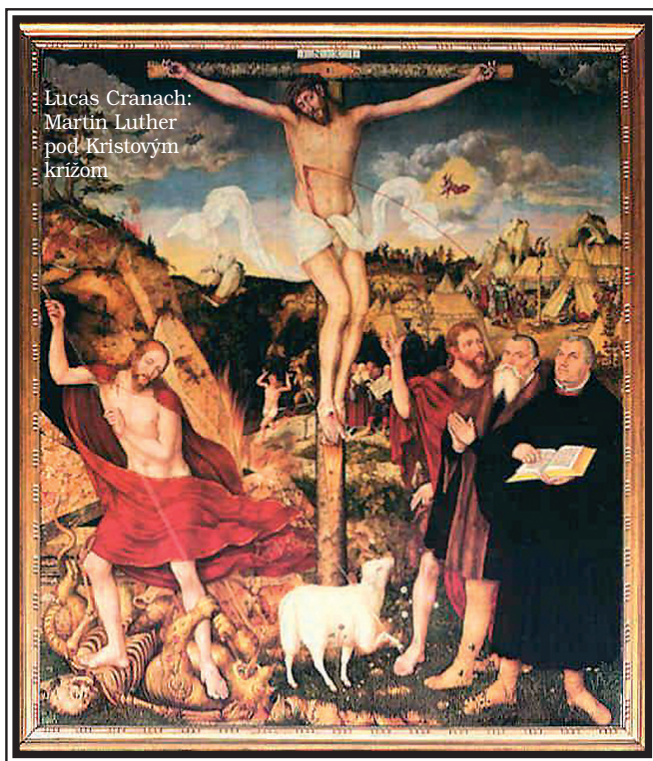

MARTINSKÝ Evanjelik

2007/2

ROČNÍK 14

Mali by sme vztýčiť symbolický prápor, kde by sme napísali:
„Našou jedinou teológiou je kríž.“
Lebo tak Pán Ježiš rozumel Písmu.
Martin Luther hovorieval: „Križ je skúšobný kameň všetkého.“

*Evanjelický a. v. cirkevný zbor,
Biblická škola a Základná evanjelická škola v Martine
srdečne pozdravujú svojich členov a priaznivcov veľkonočným pozdravom:
Ukrižovaný Kristus vstal z mŕtvych! Nepochybuje o jeho vzkriesení!*

DVA SONETY

Michelangelo Buonarroti

*Běh mého života už dospěl, žel,
na křehké loďce bouřným oceánem
až k přístavu, kde všichni jednou stanem
dát počet ze svých dobrých i zlých děl.*

*Teď teprv vidím, jaký to byl klam,
ta představa, dle níž jsem viděl stále
v umění svojí modlu, svého krále,
ta touha, jíž se člověk ničí sám.*

*Co zможou lásky, z kterých už nic není
teď, když jsem dvojitě smrti na dosah?
Jedna je jistá, že druhé mám strach.*

*Už ani malba, ani sochaření
nezhojí duši obrácenou výš –
k Lásce, s níž vzpína k nám své paže kříž.*

*

*Shodil jsem těžké, nepotřebné břímě,
můj drahý Pane, zanechal jsem svět
a jako křehký člun se vracím zpět
z bouřlivých vod k Tvé tiché zátočině.*

*Trní a hřeby, vbité do Tvých dlaní,
s Tvou tváří, jež se dobrotivě skví,
slíbují duši, rvané lítostí,
že přec jen dojde spásy za pokání.*

*Až pohlédneš svým svatým zrakem na mě,
nesuď mě přísně, nezvedni své rámě,
abys mne ztrestal za mou minulost.*

*Svou krví jen Ty viny se mě sejmi
a čím jsem starší, tím víc odpouštěj mi,
a tím mě dříve vezmi na milost.*

VZKRIESENIE – ŠANCA PRE KAŽDÉHO

Luk 19, 1-10

Vzkriesenie prelamuje beznádej. To, čo bolo definitívne stratené, dostáva novú šancu. Syn človeka prišiel hľadať a spasíť, čo bolo zahynulo. Teda nielen neuhasiť tlejúci knôt, nedolomiť nalomenú trstinu, obnoviť to, čo ešte prejavuje známky života, ale vrátiť život tam, kde je už všetko stratené. A to je zázrak. Takýto zázrak sa odohral na Veľkonočnú nedeľu, aby sa následne stal možným pre každého človeka, v každej oblasti jeho života, nad ktorou už rezignoval, kde už považuje všetko za stratené.

Zrejme aj Zacheus bol pre ľudí stratený prípad. Šéf mýtnikov v Jerichu mal povest hriechnika, podvodníka a zlodēja. Kvôli jeho dobre zabezpečenej pozícii – veď mal za sebou rímsku štátnu moc – si na neho priamo netrúfli. Iste mu však svoje pohrdanie nezabudli dať patričným spôsobom najavo. Nevideli alebo nechceli vidieť, že tento človek potrebuje skôr pomoc ako posmech. Jeho hendikepom bola nielen jeho malá postava, ale hlavne malá spokojnosť s tým, ako žil. Chcel vidieť Ježiša, hľadať niečo viac, než to, čo je a má.

Kolko je aj dnes takých – navonok dobre zabezpečených, známych, bohatých, ale vo svojom vnútri v podstate nešťastných ľudí. Kde-ko im závidí, nadbieha, alebo sa od nich dištancuje či v skrytosti nimi opovrhne. Len málokto vidí, že aj takýto človek potrebuje pomoc. Ježiš to vie, a preto chce byť so Zacheom. Hovorí mu: „V tvojom dome musím dnes zostať.“ Určite mu nešlo o pohodlie jeho nadštandardného príbytku. Išlo mu o neho samého, o jeho zranenú dušu, preto chcel byť s ním. Stretnutie s Ježišom pre Zachea znamenalo zázrak vzkriesenia. Vyplatil svoje podvody, vrátil to, čo ukradol, a tak pochoval svoju hriechnu minulosť. Narodil sa nový Zacheus. To, že Hospodin pamätal (čo v hebrejčine znamená jeho meno), sa stalo pre neho skutočnosťou. Hospodin nezabúda na to, čo zahynulo.

Veľkrát sa mi táto pravda pripomína v svedectvách a skúsenostiach ľudí, ktorí hovoria o svojom „vzkriesení z mŕtvych“. Niekedy na pokraji smrti, vo vážnej chorobe alebo v nešťastí, inokedy vo veľkom vnútornom zápase alebo hľadaní či po inej výnimočnej skúsenosti. Svedčia o tom, že vďaka tejto skúsenosti sa stretli s Ježišom, a tak vstali z mŕtvych. Prežili svoje osobné vzkriesenie. Kolki z nás už rezignovali vo svojich pokusoch o zmenu k lepšiemu, zlomili palicu nad svojimi deťmi, manželstvom, rodinnými vzťahmi... Pre kolkých tí druhí už vlastne zomreli, aj keď fyzicky sú nažive. Kolko počutí vyjadrení typu: Z teba nikdy nič nebude, ty už iný nebudeš, s tým sa už nič nedá robiť, ty pre mňa neexistuješ... A práve do takýchto situácií nám Ježiš hovorí: Ja som prišiel hľadať a spasíť, čo bolo zahynulo. Ja ti dávam novú šancu. Aj to, čo považuješ za navždy stratené, môžem vzkriesiť z mŕtvych. S Ježišom Kristom má šancu každý. Veľkonočné sviatky nám ju nanovo ponúkajú. Každý, kto sa jej chopí, kto prijme túto ponúkanú Božiu milosť, kto prijme Jeho pozvanie, dostane dar nového života. Co zahynulo, bude zachránené. Vďaka Bohu za Jeho zázrak vzkriesenia.

Prajem v tomto zmysle požehnané veľkonočné sviatky všetkým našim bratom a sestrám v domácom cirkevnom zbore i všade tam, kde sa im dostáva do rúk tento časopis. Nech Kristovo vzkriesenie je aj našim vzkriesením. Lebo Syn človeka prišiel hľadať a spasíť, čo bolo zahynulo.

JÁN HROBŇ,
zborový farár

Vyznanie

L. J.

*Rieknete: nezmysel je toto plahočenie,
len hrôzu spúšťa výšky klenutie.
Báň prázdna nad nami, z hviezd chladné žiarenie
je ehom ponurým na naše vzlyknutie.
Nie, trikrát nie, s Kollárom hlas svoj spojím:
Pod Tvojím, Bože, slávnym nebom stojím.*

*Púf tvrdá tu, len ohne vidíš hárať,
skrývajú dýky ľudské kroviská.
Čo vystaval si, často hradba z karát,
i zmietnutá je do prepادلiska.
Wartburský nápev sprevádza ma vtedy:
Hrad prepevný je Pán Boh naposledy.*

*Do tela daný mi je Anjel-Satan,
by som sa príliš nepovyšoval.
Úmysel dobrý? Para, mizne ta-tam.
Zaslúžim si, abys' ma bičoval.
Tak spolu s Tranovským si zaspievame:
Hneváš sa na nás, známe, Bože, známe.*

*A opustený azda celým svetom,
nenávidený, opovrhnutý,
od hlavy k päte posypaný vredom,
napospas žvlom, šelmám vrhnutý,
s Kalinkom hľadám svoje útočisko:
Kam utiecť mám, kdeže si, milý Kriste?*

*Olúpenému, uštvanému zhomom,
potáčajúcemu sa napokon,
niet lekárstva pod štírym nebasklonom?
Pramene síl tam, mútnym nad tokom.
Hľa, Kuzmányho krédo na ponukách:
Tam na kríži je moja radosť v mukách.*

EMIL BOLESLAV LUKÁČ

Kristus vstal z mŕtvych!

Christos voskrese!

Bolo to prvé rozhodné víťazstvo života nad smrťou. Ustavičný boj medzi nimi, medzi živým duchom a mŕtvou hmotou, vytvára v podstate celé dejiny sveta. Hoci dych života pred Kristovým zmŕtvychvstaním zaznamenal veľa víťazstiev, všetky tieto víťazstvá neboli úplné a konečné, ale iba polovičné a po každom z nich sa nepriateľovi darilo pod novými formami zdanlivo triumfujúceho života posilniť a upevniť svoju vládu. Aké veľké muselo byť víťazstvo života, keď uprostred meravej neorganickéj hmoty sa zahemžili a zahmýrili miliardy živých bytostí, prvotné zárodky rastlinnej a živočíšnej ríše. Živá sila sa zmocňuje mŕtvych prvkov, robí z nich materiál pre svoje formy, mechanické procesy mení na poslušné prostriedky svojich organických cieľov. A pritom aké to obrovské a ustavične rastúce bohatstvo foriem, aká dômyselnosť a smelosť účelných štruktúr od najdrobnejších zoofitov po veľikánov tropickej flóry a fauny! Ale smrť sa len smeje nad všetkou tou veľkoleposťou. Je realistikou a prekrásne obrazy a symboly ju nevedia upútať, predtuchy a proroctvá ju nezastavia. Vie, že krása prírody je len pestrým ligotavým rúchom na nepretržite sa rozkladajúcej mŕtvole.

Vari príroda nie je nesmrteľná? Či-ry klam! Zdá sa byť nesmrteľnou pri

pohľade zvonka, z boku, ktorý nový chvíľkový život pokladá za pokračovanie predošlého. Hovorí sa o zmierujúcej a večne sa obnovujúcej prírode. Aké to zneužitie slova! Ak to, čo sa dnes zrodí, nie je to isté, čo zomrelo včera, ale čosi iné, potom, kde je vlastne obnova? Z nespočetného množstva pominuteľných životov v nijakom prípade nevzide jeden nesmrteľný...

Kým smrť nevyhnutne premáha fyzickú silu, sila rozumu nestačí na víťazstvo nad smrťou. Len neohraničenosť mravnej sily dáva životu absolútnu plnosť, vylučuje akúkoľvek rozdvajenosť, a teda nepripúšťa konečný rozpad živého človeka na dve samostatné časti: netelesného ducha a rozkladajúcu sa hmotu. Ukrižovaný Syn človeka a Syn Boží, ktorý sa cítil opustený ľuďmi i Bohom, a pritom sa modlil za svojich nepriateľov, zrejme mal bezhraničnú duchovnú silu, a nijaká časť Jeho bytosti sa nemohla stať korisťou smrti.

Umierame preto, lebo naša duchovná sila zvnútra spútaná hriechmi a náruživosťami, nestačí, aby ovládla, zvnútornila a pretvorila celý telesný zovňajšok našej bytosti. Táto telesnosť odpadá, a naša prirodzená nesmrteľnosť (až do toho posledného vzkriesenia, ktoré môžeme dosiahnuť len skrze Krista) je len polovičná. Ne-

smrteľná je len vnútorná stránka, len telesný duch. Kristus však vstal z mŕtvych úplne celý!

Keď si toto rozprávali, zastal Ježiš uprostred nich a povedal im: Pokoj vám! Ja som to; nebojte sa! Ale oni sa nalakali a prestrašení si mysleli, že vidia ducha. Povedal im teda: Čo sa plašíte a prečo vám vznikajú v srdciach pochybnosti? Pozrite mi ruky, nohy, že som to ja! Ohmatajte ma a presvedčte sa, veď duch nemá telo a kosti, ako vidíte, že ja mám. A keď to dohovoril, ukázal im ruky a nohy. Keď však ešte neverili a čudovali sa plní radosťou, opýtal sa ich: Máte tu niečo zajesť? Podali mu teda kus pečenej ryby a plást medu. I vzal, jedol s nimi a zvyšok im rozdal. L 24, 36–43

Duchovná sila, v Kristovi vnútorne nezávislá od akýchkoľvek obmedzení, mravne neohraničená, sa, prirodzene, v Jeho vzkriesení oslobodzuje aj od každých vonkajších medzí, predovšetkým od jednostrannosti výlučne duchovného bytia v protiklade k telesnému bytiu. Vzkriesený Kristus je viac než duch, lebo duch nemá telo a kosti, duch nepožíva potravu. Je to duch naveky vtelený. Kristus so všetkou plnosťou vnútornej psychickej stránky svojej bytosti spája v sebe aj všetky pozitívne možnosti fyzického bytia bez jeho vonkajších obmedzení. Všetko živé sa v Ňom uchováva, všetko smrteľné je v Ňom prekonané absolútne a definitívne.

Kristovo zmŕtvychvstanie ako rozhodné víťazstvo života nad smrťou, víťazstvo kladného nad záporným, je zároveň víťazstvom rozumu vo svete.

Je to zázrak iba v tom zmysle, že keď sa niečo nezvyčajné, nevidané ukáže prvý raz, prekvapuje nás alebo nás núti prejavovať údiv. Ak zabudneme na výsledky celosvetového procesu v jeho celistvosti a budeme pátrať len po jeho rozličných nových štádiách, každé z nich sa nám môže javiť ako zázrak. Ako vznik prvého živého organizmu uprostred neorganickej prírody, ako neskorší vznik rozumovej bytosti postavenej nad ríšou nemých tvorov bol zázrakom, tak bol zázrakom aj príchod prvého úplne zduchovnelého človeka, nepodliehajúceho smrti, prvotiny zosnulých. Avšak to, čo sa nám javí ako zázrak, chápeme ako celok, ako prirodzený, nevyhnutný a rozumom preto pochopiteľný fakt. Pravda Kristovho vzkriesenia je pravdou celou, úplnou. Nielen pravdou viery, ale aj pravdou rozumu. Keby Kristus nebol vstal z mŕtvych, keby Kaiáš bol býval spravodlivým človekom a Herodes i Pilát boli bývali múdri, svet by sa stal nezmyslom, ríšou zla, klamu a smrti. Nešlo však pritom o to, či sa skoncuje so životom niekoho, ale o to, že sa skoncuje s pravým životom, životom dokonale spravodlivého. Ak by práve taký život nebol premohol nepriateľa, potom aká nádej by ľudstvu bola zostávala. V minulosti i v budúcnosti?

Ak by nebolo došlo k z mŕtvych vstaniu Ježiša Krista, potom kto iný mohol by vstať z mŕtvych?

Kristus vstal z mŕtvych!

Christos voskrese!

VLADIMÍR SOLOVJOV
Velkonočná nedela 1897
LISTY NEDELNÉ A VELKONOČNÉ

NASÝTENIE PIATICH TISÍCOV

K Á Z E Ň , D E Ň B I B L I C K E J Š K O L Y

3. 2. 2007

Keď to Ježiš počul, utiahol sa loďou na pusté miesto do samoty. Ako sa zástupy dopyčuli o tom, nasledovali ho z miest pešo. Keď vystúpil z lode a videl veľký zástup, zlutoval sa nad ním a uzdravoval ich nemocných. Podvečer prišli k Nemu učeníci a povedali: Kraj je pustý a čas už pokročil; rozpust teda zástupy, nech si idú do dedín nakúpiť pokrm. Ježiš im však odpovedal: Netreba im odchádzať, vy im dajte jesť. A oni mu povedali: Máme tu len päť chlebov a dve ryby. Odpovedal: Prineste mi ich sem! Potom kázal zástupom sadnúť si do trávy, vzal tých päť chlebov a obe ryby, pozdvihol oči k nebu, dobrorečil, lámal a dával učeníkom chleby a učeníci zástupom. Jedli všetci, nasýtli sa a ešte aj zvyškov nazbierali dvanásť plných košov.

Tých však, čo jedli, bolo asi päťtisíc mužov okrem žien a detí.

Mt 14,13–21

Milé sestry a bratia!

Počuli sme „chronicky“ známy príbeh, ktorý opisuje Ježišov zázrak nasýtenia piatich tisícov. Dozvedeli sme sa, ako sa na začiatku učeníci chceli tak trochu striasť zodpovednosti a poslať zástup do okolitých dedín, nech sa ľudia postarajú sami o seba. A možno už chceli byť s Ježišom aj trochu sami. Možno im už prekážala tá hromada ľudí, ten neustály firmol okolo Ježiša. Len trocha pokoja, aspoň na chvíľu si oddychnúť! – Nuž, viete, nemožno im to ani zazlievať. Každý, kto robí s ľuďmi, potrebuje byť občas sám.

Ježiš ich však znovu prekvapuje. Znovu zahlási niečo, čo im vyťahne obryv v údive, či dobre počujú. Ježišova reakcia je ako obvykle nečakaná, nepredvídaná. Bez prípravy, bez vysvetľovania zaznievajú Ježišove slová: „Nemusia nikam chodiť, vy im dajte jesť!“ Aspoň tak to máme zaznamenané v evanjeliu. Vari päťtisíc nakrímime v tejto pustatine? Veď máme iba päť chlebov a dve ryby! Racionálne prerátané jeden chlieb na tisíciku, no a s rybami ešte horšie. A to tam bolo ešte dvakrát toľko žien a detí.

Aj keď nerozumeli a v hlave im skrslo určite množstvo otázok, priniesli tú trochu jedla k Ježišovi. No a potom sa to stalo. Ten zázrak je opísaný veľmi stroho: „Ježiš vzal tých päť chlebov a dve ryby, pohliadol do neba, dobrorečil, lámal a dával učeníkom chleby a učeníci zástupom. Všetci jedli a nasýtli sa, ba nazbierali aj dvanásť plných košov odrobiniek!“ Všimnite si, že tam nie sú žiadne zaklínacie formulky, žiadne preexponované gestá, čary či iné čachre. Znie to úplne prirodzene. Dokonca text nespomína, že Ježiš rozmnožil aj tie dve ryby. Úplne prirodzené.

Nuž, milé sestry a bratia, a práve s tým, čo je tak stroho opísané a pri Ježišovi sa nám zdá úplne prirodzené, práve s tým máme my, jeho nasledovníci, často najväčšie ťažkosti. Nevieme, čo s tým zázrakom robiť, z ktorej strany ho nahryznúť, a keď ho aj načneme, tak sa bojíme, či nám, obrazne povedané, „neostane trčať v žalúdku“ a nespôsobí viac ako len tráviace ťažkosti. Je na to niekoľko dôvodov, no hlavný je asi ten, že sme sami vo svojich životoch zažili podobných zázrakov málo, ak vôbec nejaké. Jednoducho tento starodávny príbeh nekorešponduje s našou realitou, nedotýka sa jej priamo. Lebo jediným zázrakom pre mnohých ľudí dnešnej doby je akurát tak politikmi proklamovaný zázrak makroekonomického rozvoja

Slovenska, ktorý, pravdu povediac, my tu v „podpalubí“, sme až tak zatiaľ nepocítili. No a možno ďalšia bariéra pri tomto zázraku je skutočnosť, že Ježiš nasýtil tých ľudí. V našich európskych krajoch by hádam zarezoňovalo, keby príbeh hovoril, ako Ježiš pomohol schudnúť viac ako 5000 ľuďom, ktorí už vyskúšali „more“ diét a nie a nie zhodiť tie nadbytočné kilá. Tu na tejto strane pologuľa máme viac problémov s prebytkom potravín ako s ich nedostatkom, no a povedzme si úprimne, že to na nás aj vidno. Ten zázrak adekvátny dnešnej dobe by mohol znieť tak, že Ježiš spôsobil svojou Božskou mocou, že zástup napriek tomu, že mal k dispozícii stánky s rýchlym „hamburgerovým“ občerstvením, odolal pokušeniu a ľudia išli možno po prvý raz spať bez večere. Veď z večerou sa máš rozdeliť aj s nepriateľom, hovorí ľudová múdrosť.

Nuž nechajme tieto úvahy a sústreďme sa na to, čo nám tento príbeh, napriek všetkému, čo som doteraz spomenul, môže povedať k dnešnej téme, k dielu služby.

Sústredím sa na dve veci. – Tá prvá súvisí s tými piatimi chlebami a dvoma rybami. Veru je to žalostne málo na nasýtenie nás tu zhromaždených, a nieto ešte päťtisíc chlapov a aspoň dvakrát toľko žien a detí. Učenci hľadajú na tú trošku a samozrejme, že ich ani nenapadne, že to majú rozdeliť medzi tú masu. Veď tak by sa už nikto nenajedol. A takto zostane aspoň nám a zvyšok si už nejako poradí. Sú takí sústredení na to málo, čo majú, že úplne zabúdajú na Toho, kto je s nimi. Ich myslenie nedokáže prekročiť hranice ľudského a odlepiť sa od tých pár chlebov a dvoch rýb. Takí sú zahľadení do tej trochy, že na vieru a nádej, na čo-si väčšie nie je v ich myšliach a srdciach miesta. Veď je to tak málo, že sa s tým nedá nič robiť. S takou trochou aj tak nič nezmôžeme! No keď ich Ježiš vyruší z tejto krátkodobej istoty plného brucha, tak sú samozrejme udivení a presvedčení, že sa to nedá.

Z reakcie učeníkov môžeme vypozerovať pár prejavov, ktoré sú blízke aj nám, kresťanom 21. storočia. Aj my sme neraz natolko fixovaní tým, čím žijeme v tejto chvíli, že v našich životoch neostáva miesto na nič iné. Môžeme to pozorovať na rovine osobnej, ale aj na rovine cirkevných zborov. Kolkokrát som už počul, že sa nič nedá, lebo nám chýbajú v zbere či cirkvi peniaze. Je to už ako obohratá platňa, ale stále to znie: „keby sme mali peniaze, keby sme mali takého človeka, keby sa ešte toto spravilo“ a stále dookola. Takýmto postojom ale hovoríme, že toho, čo máme, je tak málo, že sa neoplatí ani začať. Ignorujeme tých niekoľko chlebov a dve ryby, čo máme, lebo sme presvedčení, že aj tak to nestačí. A tak radšej ani nič nezačneme podnikáť a radšej si budujeme vzdušné zámky typu: „keby sme mali toto, a tamto“, a čo ja viem čo ešte. Som však presvedčený, že ani toto ani tamto a ani čo ja viem čo ešte by nám nestačilo. Ak by sme to aj mali, tak by sme ešte potrebovali hento a ono a druhé tamto a takto by to šlo donekonečna. A na osobnej rovine je to podobné. Veľakrát sa podceňujeme a radšej tie svoje dary ani nespomenieme, veď čo keby sme to pokazili. Alebo existuje aj opačná reakcia. Takí sme presvedčení o svojej dôležitosti, že sa sami vyberieme a začneme nasycovať zástup. Avšak tých päť bochníkov a dve ryby nám dôjdu veľmi rýchlo a to sme ešte ani nezačali. A miesto nasýtenia zástupu uspokojíme pár vyvolených a zvyšku budú škŕkať bruchá. Akurát tak rozhádame spoločenstvo. Nezabudli sme síce na to, čo máme, ale zabudli sme na to najdôležitejšie – Ježiša.

No a tu je prvá úzasná správa dnešného evanjelia. Ježiš berie tých päť chlebov a dve ryby, pozdvihuje oči k nebu, dobrorečí, láme, dáva učeníkom a všetci sa najedia. Nešpekuluje, či to bude dosť, či to vystačí. Nečaká, či niekto ešte niečo nepridá, nejakú tretiu rybu, či nebudajú koláč. Ježiš dokáže použiť aj to žalostné málo a spraví z toho ohromne veľa. A tu sa nemyslí len na telesný pokrm. Tu sa ľudia nasýtia aj duchovne a všetci. A ešte aj ostane. Je to nesmierne povzbudivé pozvanie pre nás. Podte, prineste každý z nás tých svojich päť chlebov a dve ryby, donesme to málo, čo máme, k Ježišovi! On to požehná a to naše málo v Jeho rukách má obrovský potenciál, obrovskú silu sýtiť ľudí pokrmom, po ktorom už nikdy nevyhladnú. Nám chýba to pohliadnutie k nebesám. Náš pohľad je prilepený k tomu málu, čo máme, a ťažko sa nám dvíha zrak. Božia perspektíva večnosti je často prehlúsená v každodennom zápase o pár chlebov a my na ňu zabúdame. Poďme však k Ježišovi. On pohliadne k nebu a naše málo môže byť veľa. Kristus neočakáva, že sami nasýtime svet. Kristus čaká

na našich päť chlebov a dve ryby, aby tak urobil. Tvoje málo, tvojich päť chlebov a dve ryby, sú veľmi dôležité, napriek tomu, že sa ti zdajú nepatrné a neúčinné. Tvojich päť chlebov a dve ryby môžu zmeniť svet a osud možno jedného človeka a možno piatich tisícok. Avšak v Božích očiach je päťtisíc ako jeden.

Na začiatku som sľúbil dve veci. Tak sa teraz pozrime na tú druhú. Ježiš pozdvihne oči do neba, dobrorečí, láme a dáva učeníkom chleby a učenici zástupom. Všimnime si, že Ježiš sám nerozdáva potravu, ale sú to učenici, ktorí dávajú chlieb ľuďom. Aj my sme pozvaní, aby sme mali podiel. Aj my, napriek svojim chybám, môžeme s Ježišovým požehnaním nasycovať ľudí. Pozor! To neplatí iba pre farárov či tých, čo to majú aj v náplni práce. Nie, to je pozvanie pre nás všetkých. Viete si predstaviť tú radosť, ktorú učenici mali, keď rozdávali chlieb. Veď pred chvíľou mali ešte vrásky na čele a nevedeli, čo robí. A teraz s radosťou, ohromnou radosťou nesú chlieb k zástupom. Dokážeme sa aspoň trochu nakaziť tou radosťou? Aspoň trochu závidieť učeníkom? A vlastne ani im nemusíme závidieť. Veď do takej istej služby sme pozvaní aj my. Do služby radosťnej, ktorá je tou najdôležitejšou na celom jestvujúcom svete. Služba evanjelia – zvestovať ľuďom dobrú novinu, o Bohu, ktorý sa rozhodol zachrániť svet. O Bohu, čo nám ponúka spoločenstvo, čo nám ponúka pevný bod do nášho roztraseného človečenstva. Istotu, že aj z piatich chlebov a dvoch rýb sa dajú robiť veľké veci, keď myslíme v prvom rade na druhých a nielen na seba. Úžasná to služba, to najväčšie privilegium, akého sa nám mohlo dostať – byť poslami dobrých správ od samotného Boha!

A dostalo sa nám to všetkým. Skutočne všetkým! To nie je len záležitosť tých, čo kážu z kancľa či spoza ambonu. To nie je výhradná záležitosť kazateľov, biskupov a ostatných podobných. Do tejto radosťi sme pozvaní všetci. A viem, že nie všetci vieme o tom kázať. Ale veď existuje nekonečne veľa možností, ako sa táto dobrá zvesť môže zvestovať a pritom nemusíte nikdy vystúpiť na kanceľ. Napríklad tým, že budete svedomito pracovať, že sa ozvete, keď sa bude diať krivda. Alebo že začnete pravidelne finančne prispievať na fungovanie cirkevnej zboru. Alebo, alebo. Nedá sa to tu vymenovať. Každý z nás má svoje dve ryby a päť chlebov. Nikto nemá prázdne ruky. Prinesme to Ježišovi, on to požehná, možno zmení a pošle nás podeliť sa s tými, čo nemajú. A to môže byť všeličo z toho, na čo si spomeniete: vedomosti, dobré slovo, pohladenie, peniaze, voľný čas atď. Každý máme dary od Boha. Prinesme ich Ježišovi, on ich požehná a my budeme môcť to požehnanie radosťne niesť svetu.

Ak ste čakali amen, tak ešte budete musieť chvíľu počkať. Viete, už som dlho nekázal, tak si to musím vynahradiť. Na začiatku som hovoril, že ako ľudia moderní máme trochu problém so zázkrami. A to hlavne preto, lebo ich zriedkavo a možno ani vôbec nezažívame. Tak vám na záver chcem jeden povedať. No a pekné na ňom je to, že sme ho všetci vlastne zažili tu v Martine. Príbeh je o založení Biblickej školy. Bohdan Hroboň, keď bol v Amerike, vyrozprával jednej panej svoju víziu o kresťanskej škole pre laických pracovníkov. Pani si rozprávanie vypočuť a navrhla Bohdanovi, že mu mesačne v priebehu jedného roka bude posilať tristo amerických dolárov, aby mohol takú školu založiť. Bol to jediný príjem na začiatku, keďže školu nepodporoval ani štát, ani cirkev. Poviete si, že je to dosť málo, hlavne keď uvážime, že bolo treba niekoľko desiatok miliónov na rekonštrukciu školských budov. Avšak tá milá pani mala k dispozícii iba tých tristo dolárov mesačne. To bolo jej päť chlebov a dve ryby. No Pán Boh to požehnal tak, že dnes, za deväť rokov, na Biblickej škole študuje do 150 študentov vo viac ako štyroch študijných programoch, pracuje v nej a učí viac ako desať ľudí a sama škola sídli v dvoch novozrekonštruovaných budovách za viac ako štyridsať miliónov Sk. Toto všetko Pán Boh spôsobil z tristo dolárov na mesiac počas jedného roka. Áno, milodar jednej prostej ženy! – To bolo jej päť chlebov a dve ryby, ktoré Pán Boh zázračne rozmnožil.

Čo je tvojich päť chlebov a dve ryby?

Čo sú tvoje dary, ktoré driemu a čakajú na Ježišovo požehnanie, aby mohli priniesť ovocie? Amen.

ADRIAN KACIAN,
pedagóg Biblickej školy v Martine

4. PÔSTNA NEDELA

Mnohoraké podoby ľudského hladu

*Ja som chlieb života;
kto prichádza ku mne, nikdy nebude lačniť
a kto verí vo mňa, nikdy nebude žízniť.*

Ev. podľa Jána 6, 35

Hlad – prirodzená vlastnosť každého človeka. Keď jeme, sme živí. Keď prestaneme prijímať potravu, skôr či neskôr umrieme.

Hladu rozumie Ježiš, veď je niektorými obviňovaný, že je žráčom. Hladu rozumejú jeho učeníci, veď vymrvávajú v sobotu klasy, aby sa najedli. Hladu rozumie dav, ktorý Ježiša prenasleduje po tom, čo On zdarma zahnal ich hlad. Aj my rozumieme hladu a vždy, keď vyhladneme, ideme sa nasýtiť.

A tam, kde je hlad, tam je aj *chlieb*, symbol ľudskej obživy. Chlieb sprevádza človeka odnepamäti. Človek nepotrebuje k sýtosti mnoho. Nemusí byť šunka, ani ktovie aké drahé jedlá. Keď sme hladní, stačí kus chleba. Ten, kto bol niekedy poriadne vyhladovaný, ten vie, o čom hovorím.

Chlieb má svoje miesto v modlitbe, ktorú sa tak často modliavame. Chlieb bol pri poslednom pokojnom Ježišovom stretnutí s jeho

učeníkmi. Aj my budeme dnes obrazne povedané lámať chlieb vo Večeri Pánovej.

Chlieb je symbolom nasýtenia, obživy, utíšenia základnej ľudskej potreby. Nečudo, že v dejinách zastával *posvätné miesto*. Preto platilo a u mnohých starších stále platí, že s chlebom sa zaobchádza úctivo. Chlieb sa len tak nezahadzuje a pred rozkrojením sa prežehná.

V dejinách to bol často práve hlad, ktorý naučil ľudí správať sa k chlebu úctivo. Hlad a bieda, ktoré už moja generácia nepozná, a tak sa domnievam, že sme o čosi podstatné ukrátení – ochudobní o dôležité skúsenosť. Ako by asi čítal našu biblickú pasáž človek, ktorý je hladný, a ako by Ježišovým slovám rozumel. Možno nám plný žalúdok bráni správne rozumieť Ježišovým slovám.

Pre našu severnú pologuľu – tú bohatšiu a šťastnejšiu časť sveta – už obyčajný chlieb nemá veľkú hod-

notu. Je to tým, že sa nám tu v Európskej únii chlieb obrazne povedané *kopí* a my nie a nie sa s ním podeliť. Máme rôzne embargá a clá na výrobky z krajín tretieho sveta, ktoré tak veľmi potrebujú našu kúpnu silu. My sa len potichu tešíme, ako nám rastú makroekonomické ukazovatele, ako HDP stúpa hore (keď sa naplno rozbehnú všetky tie kie, peugeoty a samsungy, tak tu do 20 rokov bude blahobyť na nevydržanie) a pritom tak ľahko zabúdame, že na tomto svete sú krajiny, ba čo viac – ľudia, ktorí nemajú ani na kôrku chleba. Pozabudli sme, že v modlitbe Pánovej a jej prosbe o každodenný chlieb neprosíme o jeho *nadbytok podľa ľubovôle*, nemáme prosiť o dlhodobé zaistenie, ale o to, čo je potrebné a nutné pre *ten jeden deň*. (Pr 30, 8–9). Správne vyslovovať túto prosbu v Otčenáši znamená hovoriť: Chlieb, ktorý potrebujeme pre tento jeden deň, daj nám dnes.

Tam, kde sú kopy chleba, tam človek *zabúda* na to, že je odkázaný na *Božie požehnanie*. Zabúda sa spoliehať na Hospodina. Zástup v nami prečítanom texte mimochodom spomína svojich otcov na sinajskej púšti a mannu, ktorú dostávali vždy každý deň znova a znova. To preto, že manna sa nedala skladovať. A vystačila len na to konkrétne „dnes“ ich putovania. A tak bola znamením stále novej a novej Božej milosti, ktorá ich cestou sprevádzala. Tam, kde

sú kopy chleba, tam človek zabúda na Božie požehnanie.

Potrebné je však myslieť i na to, že *nie je hlad ako hlad*. Hlad má totiž mnoho podôb. Ako tak putujeme životom, náš hlad sa mení. Tam, kde je už totiž jedla nadostač, tam človek neprestáva byť hladný. Naopak, objavujú sa nové, často pervertované podoby hladu. Už to nie je len chlieb, po ktorom túžime.

Začíname byť hladní po mnohokrakých *materiálnych veciach*. Blúdime po novodobých nákupných centrách a snívame o tom, aké by to bolo môcť si dovoliť to či ono, vlastniť jedno i druhé. Všetko je nablýskané a zvodné na pohľad. *Naše zmysly* sú často *dráždené* ako rozjatrené rany. Túžime po ich utíšení.

Z času na čas pozorujem tieto svoje zmysly a premýšľam nad tým, akú podobu spásy mi vlastne ponúkajú. V každom prípade pre mnohých ľudí súčasnosti je spásou práve definitívne utíšenie všetkých túžob našich zmyslov.

Hlad, o ktorom tu hovoríme, nemusí mať iba podobu potreby čosi vlastniť, obzvlášť hmatateľného charakteru. Môžeme byť hladní i po veciach nehmotných. Môžeme byť hladní po *sláve* a spoločenskej dôležitosti. Náš hlad môže mať podobu túžby po *nadvláde nad druhými* ľuďmi, manipulácii, osobnostnej či sexuálnej prevahe.

Mnoho podôb má náš hlad (ľudsky pochopiteľných i tých ťažko ak-

ceptovateľných) a my sa nazdáva-
me, že keď tieto mnohoraké podoby
hladu definitívne zasýtime, budeme
spasení a šťastní.

C. S. Lewis hovorí: *Ak by sme sa
my ľudia skutočne naučili hladieť do
vlastného srdca, uvideli by sme, že
to, čo mnohokrát tak túžobne chce-
me, nemôžeme na tomto svete do-
stať. Na tomto svete sa nájde všeličo,
čo nám pre uspokojenie a utíšenie
bude ponúkané, no túto túžbu nikdy
úplne nenaplní.*

Sestry a bratia, ak vo svojom vnú-
tri nachádzate túžbu, ktorú v tomto
svete nedokážete nijako uspokojiť, je
najpravdepodobnejším vysvetlenie,
že sme boli stvorení pre svet iný. Ak
túto túžbu nedokáže uspokojiť žiad-
na z pozemských slastí, neznamená
to ešte, že je svet podvod. Pozemské
slasti ju nikdy uspokojíť nemali. Ma-
li ju len prebudiť a naznačiť tak sku-
točnú túžbu.

Ak je tak, potom si musíme dávať
pozor, aby sme tými mnohorakými
podobami pozemského hladu jed-
nak nepohrdali, ale ani ich nepre-
ceňovali v presvedčení, že ony majú
moc vykúpiť naše životy. Ony sú to-
tiž len kópiou, ozvenou či odleskom.

Musíme v sebe živiť túžbu po sku-
točnom živote, ktorý v plnosti nenáj-
deme skôr než po smrti. Je to hlad
po nebi, hlad po definitívnej Božej
blízkosti. A neexistuje nik iný, kto
môže dopomôcť k utíšaniu tejto na-
šej túžby, tohto nášho hladu po Bo-
hu, než Boh sám, ktorý nám posiela

svoj živý chlieb, chlieb života – posie-
la nám svojho Syna.

Ježiš je Ten, kto definitívne nasy-
cuje najvnútornejší ľudský hlad
a smäd, nie potrava, hoci by bola
akokoľvek sýta. Nehľadajte, drahí
priatelia, žiadnu umelú náhradku
stravy, lebo tá vás nenasytí.

Nebol to Mojžiš, o ktorom Izraelci
ľudovou zbožnosťou verili, že im dá-
val na sinajskej púšti „chlieb z neba“.
Darcom manny bol sám Boh. A táto
potrava nemala za úlohu raz navždy
nasytiť hlad izraelského ľudu.

Boh sám rozdáva svetu vo Svojom
Synovi. V Ňom dáva pravý „chlieb
z neba“ tým, ktorí túžia po skutoč-
nom živote, nielen po jeho náhrad-
kách, napodobeninách. Ježiš je ten,
kto sprostredkúva ľuďom život. On
sa svojho života vzdal preto, aby nás
zachránil pre večné spoločenstvo
s naším nebeským Otcom. A neu-
stále sa nám rozdáva v spoločenstve
Večere Pánovej.

Ježišovo JA SOM nás *pozýva* k vie-
re a *pozýva* nás k nasledovaniu. Na-
sledovaniu Jeho lásky, milosrden-
stva, odpustenia. V Jeho JA SOM
nám Ježiš dáva veľké zaslúbenie
prijatť život vo svojej plnosti, život sý-
ty, večný život.

Ten, *kto v Neho verí* – ten nájde
utíšenie všetkých falošných hladov
a konečné naplnenie toho pravého
hladu po živote večnom. Amen.

FRANTIŠEK KOREČKO
Študentské SB (14. 3. 07)

Nedeľné SB – Martin, Bystrička (18. 3. 07)

1. 3. 2007 SVETOVÝ DEŇ MODLITIEB

Tento deň každoročne pripravujú kresťanské ženy na celom svete. V tomto roku ho pripravili kresťanské ženy z Paraguaja pod názvom „Spojení pod Božím stanom“. Aj my v Martine sme sa k nim pripojili večer 1. marca o 18.00 h v zborovej sieni na evanjelickej fare. Stretnutie bolo ekumenické za účasti sestier a bratov z evanjelickej cirkvi, rímskokatolíckej cirkvi a cirkvi adventistov 7. dňa. Živý obraz o Paraguaji, ktorý patrí ku krajinám s najväčšou chudobou a najväčšími sociálnymi rozdielmi, nám vo svojom príhovore poskytol už tradične MUDr. J. Žila. Aj ľud Paraguaja túžobne upiera svoj zrak k Bohu a prosí o naše modlitby. Naše modlitebné pásmo s programovými vstupmi bolo dokonale zladené so spevom a hudbou na oslavu nášho Pána, doplnené osobnými modlitbami. Výkladom z Božieho slova (Ef 4, 1–7; 11–16) nás potešil náš brat farár Ján Hroboň. Vyhlásená zbierka bola určená na projekt pomoci obyvateľom Paraguaja, konkrétne na internátnu školu, ktorá ponúka vzdelanie mladým ľuďom z rodín chudobných drobných roľníkov.

Celý večer sa niesol v príjemnej, priateľskej a srdečnej atmosfére a pokračoval v osobných rozhovoroch pri malom občerstvení. A hoci boli jarné prázdniny a očakávali sme pomerne malú účasť, naša zborová sieň sa zaplnila.

Podobné stretnutia, ako bol tento večer, patria k tým, ktoré napomáhajú k budovaniu a upevňovaniu dobrých ekumenických aj osobných vzťahov medzi prítomnými bratmi a sestrami.

Sláva Bohu!

DARINKA HUDECOVÁ

Vo štvrtok 8. 3. 2007 o 18.00 h

sme v Biblickej škole privítali malú skupinku z hudobnej formácie

CONTINENTAL MINISTRIES SLOVAKIA.

V misijnom programe zazneli piesne – blok chválospevov,
osobné svedectvá a malé scény.

Títo mladí ľudia svojím programom poslúžili
v Martine, Necpaloch, Príbovciach a v Mošovciach.

Zaujímavo upútali aj najmenších školákov z našej
evanjelickej základnej školy.

Tešíme sa na ďalšiu spoluprácu s ich vedúcou Ivetkou Viskupovou.

MALÁ ESEJ O PODJAVORINSKEJ „LABUTEJ PIESNI“
 –
BÁSNI O MÁRII MAGDALÉNE

MILOŠ KOVAČKA

Kto bola Mária z Magdaly?

Bola napravenou prostitútkou alebo cnostnou ženou?

Čo sa o nej skutočne dočítame v Biblii a čo sú iba dohady či omyly?

Akú vzťah bol medzi Ježišom a Máriou z Magdaly?

Kto sa ženil v Káne Galilejskej?

Čo má spoločné obraz Leonarda da Vincioho s Máriou?

Akú bol vzťah medzi apoštolom Petrom a Máriou Magdalénou?

Napísala Mária z Magdaly evanjelium?

Čo sa stalo s Máriou z Magdaly po Ježišovom nanebovstúpení?

Ani na jednu z týchto častých a pomerne vzrušujúcich otázok nechcem hľadať v tejto malej eseji odpoveď. Vábia ma otázky iné: Čo viedlo Ľudmilu Podjavorinskú, známu slovenskú spisovateľku, prvú slovenskú poetku, ktorá vydala knižne svoje básne, aby sa doslova doživotne zaoberala svojou „labutou piesňou“ – knihou básnickej epiky, ktorú napokon nedokončila a ako celok nevydala. Prečo jej nebolo dané dokončiť básnické uvažovanie o žene, ženách, ale i mužoch a ich poslaní v slovenskom živote, verejnom i súkromnom, osobitne o mužoch a ženách v cirkvi. Prečo – popri výnimočných slovenských osobnostiach, akými boli Ján Pravoslav Leška, rešpektovaný predstaviteľ slovenského evanjelického života na rozhraní 19. a 20. storočia, alebo Ľudmila Hurbánová, dcéra Vladimíra Hurbana, evanjelického farára v Starej Pazove, sestra dramatika VHV – je to práve biblická Mária z Magdaly a s ňou i jeden z dvanástich apoštolov, ktorí v Podjavorinskej podani

vstúpili do slovenského literárneho, ale i mravného vedomia. Prečo tak málo vieme o tom, že medzi slovenské biblické knihy, akými sú napríklad Hviezdoslavove, a v takomto zmysle slova i do duchovných, v konečnom dôsledku evanjelických dejín Slovenska patrí popri Podjavorinskej epickej básni Prelud, ktorá je prekrásnym, žiaľ, nezavršeným portrétom Jána Pravoslava Lešku, práve Mária z Magdaly. Tieto otázky majú i ďalšie súvislosti: jedným dychom je potrebné sa opýtať i na to, aké postavenie by mohla mať Podjavorinskej tvorba v literatúre človečenského svedomia, a v neposlednom rade i v „mariánsko-magdalenskej“ literatúre (dovoľte mi ju tak pomenovať) – ako takej. Tieto otázky som si kládol už dávnejšie, niekedy začiatkom 90. rokov uplynulého storočia, keď ma vtedajšie Vydavateľstvo Matice slovenskej požiadalo o edičný posudok na rukopis Labutej piesne Ľudmily Podjavorinskej, ktorý na vydanie roku 1992 pripravil literárny historik a editor vtedy už

vydaných dvojzväzkových Listov Ľudmily Podjavorinskej, Michal Kocák. Pamätám sa živo, ako som s rukopisom pri prvom čítaní „zotrval“ takrečeno na dúšok – zaslúžila sa o to predovšetkým Podjavorinskej Mária z Magdaly: sviežim jazykom komponovaná epická báseň o biblickej žene – aj v ponímaní Ľudmily Podjavorinskej hriešnici – nadivoko, v bezohľadných, ziskuchtivých radovánkach žijúcej žene, ktorá viedla „...pod mesta hradbami, v nádhernom okolí paliem a cyprusov tajomný dom“:

...rozkošná v svevoli, v nádhere, v povoli najkrajšia z Judey prebýva v ňom Mária z Magdaly,

S mužskými v zhode a ženskými v rozbroji (nejedna pre ňu vše zaplače, zažiali!) na zlý chýr nedbá a o dobrý nestojí. V kráľovskej nádhere, s kniežatami v dôvere vlastnej len rozkoše hľadá, záhadná, záľudná, zo sfingy očima, neskúpo rozdáva, lakomo prijíma v hanobnú zámenu kráľovskú odmenu, či starý platí či mladý.

Pre Ľudmilu Podjavorinskú, akokoľvek je vstup do jej básne tvrdý a súd nad hriešnicou jednoznačný, predsa nie je nezaujímavou otázkou, ktorá sa stane jednou z hlavných v jej „evanjeliovej“ povesti: Poznala – pozná Mária z Magdaly, ktorá seje blesk rozkoší, závisť a nenávisť, pravú lásku? Milovala, miluje? A koľko? A hoci sa jej život citom lásky – ako hovorí jeden z veršov – nedotkol a netýka „nikoho, nikoho“, predsa na javisku Máriinho života Podjavorinská uvidí muža, „toho jediného, ktorý k nej nechodí za rozkošným milovaním“ a o kto-

rého lásku – mohol by to byť pre ňu vlastne vyslobodzujúci, pravý, veľkolepý cit – Mária Magdaléna, povedaná s poetkou, „div nežobre“. Kto je Podjavorinskej „známy – neznámy“? Koho, keď Jeruzalem spí a jasnou nocou rozsvetuje sa „mier Boží, čo svetom steli sa“, nedočkavo očakáva Mária Magdaléna? Je to, ak otvoríme verš – obraz Podjavorinskej – „rybár iba osmahlý a bosý, v prosýtých ľuď rúchu“. Na jeho tvári „výraz hlbavý, raz zmäklý citom, vše i zlý, no nikdy láskou znežnelý“.

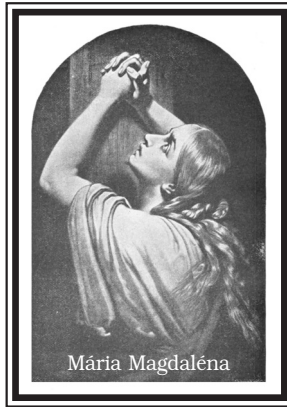
Áké sú to rozhovory, v ktorých ju práve tento „jeden z dvanástich“, čo ju takrečeno pravidelne „nadránom“ navštevuje, presvedča o svojom Učiteľovi a Majstrovi. Mária z Magdaly spočiatku zvesti o Ježišovi odoláva, dokonca sa evanjeliu posmieva:

„Čo, Čože ti...“ „Som chorý z Tvojich rečí...“
 „A Mesiáš tvoj, čo ťa nevyličí?“
 On lieči vraj, ba, čujem, mŕtvych kriesi, hej? Kriesi? – Vážne? Je to pravda istá, a či len reči, vychytené kdesi...?“
 „Sa nesmej, Mária, činom Jezu Krista! Lieči i kriesi – sám som svedkom toho, jak uzdravil už ťažko chorých mnoho, i malomocných. Ba, zázrak, nad zázrak! Od narodenia slepým vracia zrak –“
 „A vzkriesených si videl?“
 „Deéra Jairova, mládenec z Naimu –“
 „Bájka hotová! Že veríš!“
 „Verím. A ver, Mária, i ty.“
 „Haha! Svet nikdy zázrakov nie je sýty. Či nepočul si o podobných dejoch, o kúzelníkoch, chytrých čarodejoch?“

Mária z Magdaly nie je len pyšnou a podozrievavou, ale i hašterivou, ba po-

lemickou: vie vytknúť rybárovi – apoštolovi – všeličo iné, napríklad dárny sen stať sa a byť bohatým, popritom dokonca lakomosť – zlato, lesk. Rozhovory apoštola s Máriou z Magdaly však nie sú iba podozrievavé, posmešné alebo cynické, ale sú aj plné úprimnosti, v ktorých sa Mária žaluje na svoj osud v prívaloch slz, je ako decko, ktoré by „diamant drahocenný“ dokázalo vymeniť za „žltý

Mária Magdaléna

kvietok púpavy“. Všetku nádheru a zlato – hovorí Mária z Magdaly – vymením za „modrý kvet kúkoľ“ – za srdce, z ktorého „láska zavolá“. Ale Judáš (práve on je tým Podjavorinskej apoštolom, ktorému sa Mária z Magdaly stala blízkou dôverníčkou) so zachraňujúcou láskou, ktorá by mohla Máriu z hanebného prostredia vytrhnúť, čaká – odkladá ju. Čaká na čas, v ktorom obdivovaný Mesiáš, Ježiš Kristus, jeho Majster a Učiteľ, zasadne na vysnívaný pozemský trón izraelský a on, Judáš, sa stane (cítíme v tom odkaz na „Judášovu pokladničku“ z Jánovho evanjelia) kráľovským pokladníkom. Pripomína tým ambiciózneho Judáša z muzikálu Ježiš Kristus superstar. I Podjavorinskej Judáš má svetové plány: túži sa stať úspešným a bohatým a ako taký by mohol milovať Máriu z Magdaly. Pasívne čakanie však Máriu z Magdaly nevábi, Judáš sa z biblickej básne nepochybné práve preto načas vytratí a na scénu, do centra pozornosti sa postupne dostáva Syn Boží. Podjavorinská pri tom vníma najmä izraelské ženy: sŕa včely sa ta hrnú, kde „prorok“ koná zázraky. Poetku fascinuje Ježišova Kána Galilejská, inokedy hladké odpustenie hriešnici. V jej zraku sa však opäť, a teraz už v neodbytnej, roz-

pustilej surovosti vynárajú aj izraelskí muži – hľa mužsko-ženský svet, ktorí prišli za Máriou a jej rozkošami. Ak ide o silu hlasu, sú navidomoči dominantní na scéne. Hlasy kypiace výsmešným rehotom rozoberajú otázku: *A čo Ty, Mária, tebe nezmučil ešte hlavu Nazaret-ský? Máriu otázka vydráždi. Nechá sa vyprovokovať a báseň o tom ďalej rozpráva:*

*Šla túžba, v duši nezmerná,
človeka vidieť, proroka,
i pokoriť ho v otroka...*

*Zvod hriešny v očiach, v celom zjave
(jak zvyklá bola k mužským, práve)
zahľadela sa vyzývave,
bez studu, z oka do oka,
do bledej tváre proroka...*

*K nej vzhliadol. – Aký Božský jas,
nezemský pokoj z oka žiari,
rozliaty v totej smutnej tvári...
Bez výčitiek i bez otázky,
len milosť v očiach Božej lásky
k žasnúcej, studom zmýlenej,
k nej vzhliadli sväté oči Krista:
„Buď čistá!“*

Márie sa zmocnili neznáme pocity. „Prvý raz v živote“ ju hanba v „križoch zaťala“. Uvidela sa v hriechu – v brude, a na „mramor“ hriešna stuhla. Ponad to všetko zaznieva Ježišovo odpúšťajúce: „Buď čistá!“ – práve toto chce Podjavorinská, a to navidomoči, svojou básňou povedať. Opísať, ako sa Máriino srdce zatrasie v odpustení, v nesmiernom šťastí očistené, aký je „pohľad čistý dieťaťa“: čo to znamená „nemo lkať a bez slov prosiť, zem u nôh Jeho rosiť“ – akú nezmernú radosť a mier v duši prináša

pokánie. Čím obdarúva nádej. Ale chce o tom všetkom povedať ešte viac, čosi navyše. Azda práve to, čo kresťan – dovoľte mi parafrázovať Amadeo Molnára – s Martinom Lutherom dobre vie, že totiž „v každom okamihu je celkom vystavený Božiemu hnevu pre svoj hriech a zároveň, v tom istom okamihu, je celkom vystavený Božej milosti pre Kristovu zásluhu“. Aj preto potom, ako zaznelo „Dokonané je“, ako to hovoria evanjeliá, a s nimi jedným dychom opakuje i Podjavorinská: „Pána pri smrti, v nesmierne žiali u Golgoty“ Mária z Magdaly vyzýva svedomím rozorvaného, zúfaleho zradcu Judáša:

*„Nie, Judáš!“ Skríkla, v hlase cit:
 „Ty nesmieš zomrieť! Musíš žiť
 a za nesmierne previnenie
 pokáním hľadať odpustenie!
 Kajať sa musíš – vrúčne, chťive,
 a On odpustí milostive!
 Ach milosť Jeho veľiká!
 On nezatrátí hriešnika!
 Kajať sa musíš! Život celý
 v modlitbe stráviť zduchovnelý,
 pred božskou Jeho pred velebou,
 v samote, v púšte zášerí,
 kde prosba nebe preniká!
 A ja sa budem kajať s tebou,
 za seba – teba – hriešnika.*

Tieto verše predstavujú poetkinu básnickú licenciu: prekvapujúci, doslova nečakaný vzorec kajúcnosti, ktorým Podjavorinská prispela a prispieva do veľkých príbehov človečenského pokánia. A práve na týchto miestach Podjavorinskej básne sa mi zakaždým zastaví dych. Judáš je v mojom kresťanskom vedomí večným vinnikom, hriešnikom, ktorého vinu nemožno zmyť. Je negatívnym – podľa niektorých demonizovaným hrdinom dejín žpasy a na jeho negatívnom príbehu v očiach človeka, presnejšie povedané: na judášovských príbe-

hoch, ktoré sa dejinami a v dejinách vlečú a opakujú, akoby sa nič zmeniť nedalo a nemalo. Nepriamo o tom vypovedajú i nedávne odmietavé reakcie na objav podvrhnutého textu Judášovho evanjelia, ktoré tajný dohovor medzi Ježišom a Judášom o Judášovom „zradnom“ konaní označujú za krajne nevierohodný. Vzorec judáskej zrady je a zostáva teda celkom jednoducho nemenným a zjavne uzavretým trojuholníkom: zrada, ukrižovanie a potom už „hrnčiarovo pole“. Judášova vina sa prepadla medzi viny neodpustiteľné a trest je bezpodmienečný: exemplárny, a teda nezmazateľný. V zápase medzi dobrom a zlom Judáš reprezentuje zlo ako také – bez akýchkoľvek prívlastkov, jeho zrada jednoducho nie je žiadnym „menším zlom“. Ale Podjavorinskej to predsa len nedá. Jej zachránená, prečistená Mária z Magdaly, ktorá sa naučila u nŕh Pánových „nemo lkať a bez slov prosiť“, vie, že každý, i ten najväčší hriešnik, má šancu. Preto pozve Judáša „na kolená“. Chce s ním prosiť, plakať, hľadať odpustenie. Je veľkou zvestovateľkou pokánia. Slovom, záleží jej na Judášovi. A to nie preto, lebo dúfala, očakávala, že práve Judáš a pozemská láska, ktorú uňho hľadala, ju mohla – v Podjavorinskej podaní – vytrhnúť z bied rozkoší, ale predovšetkým preto, lebo (Kristus):

*On jedným božským pohľadom
 otriasol duše základom –
 slabý som z mŕtvych vstala!
 On odpustil! Pozdvihol k Sebe!
 Chcem kajať sa! Žiť životom svätým
 a tam len získať, čo tu trätím.*

Podjavorinskej Judáš, žiaľ, pozvanie k pokániu neprijal – kajúcu Máriu z Magdaly odmietol: „Zosrkol – tašiel. Desná noc.“

Podjavorinskej apel – výzva jej málo

známej, ba vlastne neznámej básne, prvýkrát publikovanej pred desaťročiami – v Mrázových Slovenských pohľadoch roku 1937 – oslovuje i naše nové viny, ktoré nás prekvapujú a preťažujú v našich nových časoch. Judáš je v nich navidomoči prítomný: a je v nich prítomná i Mária z Magdaly práve tak ako za Ježišových čias. To ona zatúžila a túžieva za odpustením takrečeno v každom veku. Príkladom môže byť nielen kajúci stredoveký Miličov pražský Nový Jeruzalém, ale i náš vek, ktorý doslova hýri hýrivými Máriami z Magdaly: no nemálo je i tých, ktorí-ktoré sa vydávajú na pomoc a usilujú sa novodobé Márie vytrhnúť z pazúrov zla. Magdalských tém je navidomoči dostatok. Majú podobu záchranných operácií, charitatívnych domovov, žeravo oslovujúcich webovských stránok. Radujeme a radujme sa z každej vyslobodenej Márie našich čias. Ale čo sa stane, čo bude s Judášom, opäť a opäť prichádzajúcim na scénu – i medzi nás a okolo nás kráčajúcim s povestným „sřkotom“? Odpoveď je jednoduchá: jedným dychom si želáme s poetkou, aby práve tento hriešnik – zradca v nás – pokľakol s Máriou z Magdaly na kolená.

Podjavorinskej vzorec kajúcnosti je prostý, no predsa vyžaruje mohutnú silu. Mimoriadnu priťažlivosť. Milosrden-

stvom nastavuje zrkadlo farizejskej nemilosrdnosti. Ale i judášovskej spurnosti a odpornosti – neschopnosti pochopiť, prijať, akceptovať pokoru. Aj preto by sa mala jej báseň recitovať, explikovať, prednášať v školách i v cirkvi nielen ako exkluzívny poetický objav – sen či morálne exemplum, ale signalizovať aj ako možné, pritom neobyčajne aktuálne východisko k veľmi potrebnej vízii pastoraľnej starostlivosti o pokánie – kajúcnosť našej pyšnej, zradnej, surovej a vzdorovitej doby pokladničiek a pokladníc. A tá sa môže zrodiť, uskutočňovať a naplniť najmä vtedy, keď Márii našich čias, ktorej „zmútil hlavu Nazaretský“, práve Judášove zlyhanie medzi nami a v nás nebudú ľahostajné – ak ich neprehliadne: keď sa naše hriechy bude usilovať uvidieť prostými Podjavorinskej veršami:

*A ja sa budem kajaf s tebou,
za seba – teba – hriešnika.*

Ajhľa, Mária z Magdaly – žena dobrá pre cirkev, žena dobrá v cirkvi. Žena dobrá a žiadaná pre náš svet a pre náš vek.

Žena dobrá môže byť dobrým dielom človečenstva: aj tejto úvahe prízvukuje, a to oddávna, múdry Sirach.

*Všetku horkosť sřnala mi z duše Ludmila Podjavorinská so svojim fragmentom Prelud.
Nie, to nesmie zostať fragmentom!*

*Veď to nie je ani kresba, čert s tými titulmi, nech si kreslí maliar, kreslič,
to je len poézia, to je pieseň, to majstrovské dielo pri svojej nedokončenosti...*

Nie nedovolím, aby zostalo nedokončené.

*Keď naša poetka tak ďaleko prišla, keď má hlavnú osobu, priamo klasické figúry bočné,
keď má štýl, dikciu, ľahkosť jazyka i verša, fantáziu blýskavú, keď sa hrá s espiritom
ako s bublinami, kontrastmi ako dúhovými farbami*

– ej, nie, Bože, nedaj tomu byť fragmentom!

...to všetko sú veci klasické, slovenské do poslednej nitky, našské do zaľúbenia...

*Bola by večná škoda, aby jedna z najlepších básní slovenských mala ostať fragmentom!
Večná škoda!*

S. H. Vajanský

Dan Brown a historicita novozmluvného kánonu

Oslepujúca nevedomosť nás zvädza z cesty. Ó, úbohí smrteľníci, otvorte oči!

LEONARDO DA VINCI

Tento provokujúci citát pochádzajúci z pera Leonarda da Vinciho je použitý v knihe s podobným názvom *Da Vinciho kód* od Dana Browna a uvádza hlavnú hrdinku Sophie Neveu do tajomných právd o skutočnom Ježišom pôvode. Ježiš bol podľa spomínanej knihy ženatý s Máriou Magdalénou. Tesne pred ukrižovaním utiekla tehotná do Francúzska a porodila dievčatko Sára. Ich potomkovia sa v 5. až 8. storočí spojili s kráľovskou merovejskou dynastiou a prežili všetky nástrahy cirkvi, ako bolo napr. upaľovanie bosoriek, až do dnešných čias. O týchto udalostiach boli údajne napísané tisíce spisov v tzv. raných gnostických evanjeliách, podľa ktorých bol Ježiš pokladaný za smrteľného proroka, za veľkého a vplyvného človeka, ale hlavne za smrteľníka. Za Boha bol vyhlásený až na koncile v Nicei v roku 325, iniciovanom cisárom Konštantínom, ktorý dal zničiť všetky sporné dokumenty a nariadil používať iba štyri evanjeliá (Matúš, Marek, Lukáš, Ján). Pre kresťanov sa podľa *Da Vinciho kódu* situácia skomplikovala v prvej polovici 20. storočia objavením zvitkov v Nag Hammádi (Egypt), ktoré údajne potvrdzujú intímny vzťah Ježiša a Márie Magdalény. Ide predovšetkým o Filipovo evanjelium a Evanjelium Márie.

Z predchádzajúcich riadkov vyplýva, že kresťania žili po niekoľko storočí v blude a verili nezmyslom, ktoré vytvorila cirkev. Proti týmto klamstvám vystúpil podľa bestselleru Leonarda da Vinci jednak obrazom *Posledná večera* a jednak citátom uvedeným v nadpise. Adresuje ho všetkým zmanipulovaným kresťanom a vyzýva ich hľadať skutočnú podstatu kresťanstva...

Od roku 2003, keď sa kniha prvýkrát objavila v amerických knihkupectvách, zožina obrovský čitateľský ohlas. Iba v Amerike bolo doteraz vytlačených viac ako milión výtlačkov. Na Slovensku je to vyše tisíc kusov, čo je vzhľadom na ceny kníh a záujem čitateľov veľmi slušné číslo. Z umeleckej stránky sa autorovi nedá uprieť jeho talent. Kniha je veľmi pútavá, rozoberá staré otázky z novej perspektívy. Na druhej strane je doslova provokujúca pre celú kresťanskú cirkev.

V nasledujúcich riadkoch sa sústredíme na to, ako vznikali jednotlivé evanjeliá, aký je vzťah medzi kanonickými a apokryfnými evanjeliami a akú úlohu v kanonizačnom procese zohral cisár Konštantín.

ŠTYRI KANONICKÉ EVANJELIÁ

Prvé písomné evanjelium sa objavilo až štyridsať rokov po Ježišovej smrti a dostalo názov Markovo evanjelium. Jeho cieľom bolo priblížiť Ježišove slová, skutky a predovšetkým tú časť života, ktorá má pre každého človeka vykupiteľský význam – utrpenie a smrť na kríži. Hneď na začiatku sa natiška otázka o potrebe skoršieho písomného zachytenia informácií o Ježišom živote pri zvestovaní evanjelia. Z dobových prameňov je však zrejme, že pre národy Blízkeho východu bola omnoho dôležitejšia a cennejšia ústne odovzdaná tradícia ako písomná. Ešte okolo roku 130 píše hierapolský biskup Papiáš toto: „Nepredpokladám, že informácia z kníh mi pomôže tak ako slovo žijúceho a prežívajúceho hlasu.“ (HE 3.39.4)

Doklad o tom, že už v ranej cirkvi zohrávala pevné miesto ústna tradícia, nachádzame v Novej zmluve. Ide napríklad o ustanovenie Večere Pánovej (1K 11, 23–25) a pripomenutie zvestovaného evanjelia (1K 15, 3b–5). Obidva texty sú uvedené formulami „odovzdal“, „prijal“, ktoré sa jednak v židovstve používali na označenie zaručenej a hodnovernej tradície a jednak svedčia o tom, že apoštol Pavol ich počul od niekoho, kto bol s Ježišom v blízkom vzťahu, a potom ich sám zvestoval ďalej na svojich misijných cestách. Navyše dôvod, prečo bolo prvé evanjelium napísané až po niekoľkých desiatkach rokov, je pravdepodobne ten, že cirkev očakávala skorý príchod vzkrieseného Ježiša, a preto nepovažovala za potrebné vytvárať písomné záznamy.

Podľa tradície bolo Markovo evanjelium napísané v Ríme okolo roku 70. Po jeho napísaní sa objavujú ďalšie: Matúšovo evanjelium vzniklo v oblasti Sýrie, Lukášovo evanjelium mimo oblasti Palestíny, aj keď s určitou istotou sa nedá zistiť jeho miesto pôvodu. Obidve evanjeliá boli napísané okolo roku 80. Posledné evanjelium pochádza pravdepodobne z Efezu, približne z roku 100. Cieľom týchto najstaršie dochovaných evanjelií bolo priblížiť čo najpresnejší Ježišov životopis, ďalej prispieť a obohatiť šírenie evanjelia v cirkvi, pretože všetci pisatelia boli ovplyvnení osobnou skúsenosťou so Vzkrieseným. Zároveň chceli reagovať na špecifické problémy spoločenských a rôznych miestach rímskej ríše (napr. vyrovnávanie sa s autoritou Mojžišovho zákona, postavenie kresťanov zo Židov a pohanov v cirkvi, oslabenie očakávania druhého Kristovho príchodu, obrana učenia pred bludárskymi vplyvmi atď.). Z miesta vzniku uvedených evanjelií je zrejmé, že ich domovom sú významné kresťanské strediská, v ktorých nadobudli autoritatívne postavenie a používali sa na bohoslužbách. Postupne sa šírili do ďalších stredísk prostredníctvom vojenských vyslancov, obchodníkov a cestovateľov, ktorí navštevovali zbory a vymieňali si najčítanejšie spisy. Takto sa začal tzv. kanonizačný proces, ktorý vyústil do zoznamu 27 spisov Novej zmluvy. Z toho vyplýva, že zbierka štyroch evanjelií vznikala vo viacerých kresťanských strediskách a patričné autoritatívne postavenie nadobúdala už v 2. storočí. To znamená, že nebola výtvorom cisára Konštantína vo 4. storočí, ako sa nás snaží presvedčiť román Dana Browna.

PRVÉ DOKLADY O ŠTYROCH KANONICKÝCH EVANJELIÁCH

Hmatateľný doklad o existencii zbierky štyroch evanjelií nachádzame už koncom 2. a začiatkom 3. storočia. Ide o citáty zo štyroch evanjelií v zachovaných spisoch cirkevných predstaviteľov východnej a západnej cirkvi (Klement Alexandrijský, Tertullian, Origenes, Ireneus z Lyonu). Z uvedených citátov môžeme konštatovať, že kanonizačný proces bol daný do pohybu už koncom 2. storočia. Rozhodujúcu úlohu pri prijatí evanjelia zohrávala nadväznosť na Písmo a vzťah k Ježišovi Kristovi, k jeho pozemskému účinkovaniu, ktoré vyvrcholilo utrpením, zmŕtvychvstaním a vyvýšením. Uvedené ohraničenie stálo v rozpore s ďalšími evanjeliami, dnes označovanými ako apokryfné (pozri ďalej). Z toho vyplýva, že cirkevní otcovia boli oboznamení s obsahom viacerých kolužúcich evanjelií, avšak mnohé z nich obsahovali prvky, ktoré stáli v rozpore s ortodoxným učením cirkvi, preto boli zamietnuté.

Tvrdenie jedného z hrdinov románu sira Teabinga, že existovali tisíce dokumentov zobrazujúcich Ježiša z Nazareta ako smrteľníka, je výmysel, ktorý sa nezakladá na historických faktoch a navyše je v rozpore so skúsenosťou ranej cirkvi, ktorá verila a vyznávala, že Ježiš z Nazareta bol vzkriesený z mŕtvych.

APOKRYFNÉ EVANJELIÁ

Významné miesto v románe patrí dvom evanjeliám – Filipovmu a Máriinmu evanjeliu, nezávislým svedkom manželstva Ježiša s Máriou Magdalénou. Medzi bádateľmi sú obidve evanjeliá označované ako gnostické, ktoré tvoria súčasť novozmluvných apokryfov. V prvom rade slová gnostický, gnosticizmus sú označením pre filozoficko-náboženské učenie, podľa ktorého je možné nadobudnúť spásu tým, že duša človeka sa oslobodí z väzenia vlastného tela a vráti sa naspäť do pôvodnej božskej vlasti. Pre gnostika nemalo význam sústrediť sa na hmotný svet a angažovať sa v nejakej svetskej činnosti. Naopak, čím bol odpútanejší od vonkajšieho sveta, tým bol bližší k vlastnej spásе. Prejavom odpútania sa bola askéza i v sexuálnej oblasti.

Novozmluvné apokryfy (z gréčtiny apokryfos *skrytý, utajovaný*) sa zjavujú až v druhej polovici 2. storočia (okolo roku 150), čiže približne päťdesiat rokov po napísaní posledného Jánovho evanjelia. Opierajú sa o štyri kanonické evanjeliá, ale neponúkajú žiadne nové dôveryhodné údaje o Ježišovi. Cenné sú iba pre materiál, ktorý umožňuje lepšie pochopiť vtedajšie dobové prostredie. Apokryfné evanjeliá sú popretkávané horlivou zbožnosťou vedúcou k oddeleniu sa od tohto sveta, legendárnymi a fantastickými prvkami, predovšetkým sa rozchádzajú s podaním štyroch kanonických evanjelií.

Spomínané Filipovo evanjelium obsahuje nasledujúci text, ktorý nás môže priviesť do rozpakov pri jeho čítaní: „...Mária Magdaléna (...) viac než všetkých učeníkov a bozkával ju (...) často. Iní učeníci (...) mu povedali: „Prečo ju miluješ viac ako nás všetkých?“ Spasiteľ odpovedal a povedal im: „Prečo vás nemilujem ako ju? Ak sú slepy s vidiacim v tme, nelíšia sa jeden od druhého. Keď príde svetlo, vidiaci uvidia svetlo, ale slepy zostane v tme.“ (Fil Ev 63b-64a)

Podľa Browna z tohto a z podobných citátov je možné ľahko odvodiť teóriu, že medzi Ježišom a Máriou Magdalénou existoval vzťah založený na intímnostiach, z ktorých sa narodila dcéra Sára. Avšak podľa gnostickej tradície bozkávanie na ústa je opovrhovaným telesným prejavom. Nejde teda o ziadny erotický akt, ale kultický bozk, ktorý v prenesenom zmysle znamená odovzdávanie poznania, duchovnej pravdy a prostredníctvom ktorého sa uskutočňuje obnova súladu medzi mužom a ženou, strateného v raji. V celom Filipovom evanjeliu Ježiš bozkáva svojich učeníkov na ústa. Podobnú zmienku môžeme nájsť v Druhej Jakubovej apokalypse, kde Ježiš bozkáva svojho brata Jakuba. Aj v ranej a apoštolskej cirkvi bol bozk súčasťou liturgie Večere Pánovej ako prejav lásky k blížnemu, ale nie intímneho vzťahu (1Tes 5, 26, 1K 16, 20b, 2K 13,12a, R 16,16a, 1Pt 5,14a, 1A 65).

Z uvedených poznámok vyplýva, že autor románu interpretoval staroveké texty svojším spôsobom, aby tak vyzdvihol príťažlivosť deja, ktorý však nemá nič spoločné s historickými faktami.

VPLYV CISÁRA KONŠTANTÍNA

Cisár Konštantín sa pokladá za prvého pohanského panovníka, ktorý sa stal kresťanom. Podľa legendy mal v noci pred útokom sen, v ktorom vystupoval kríž s nápisom „V tomto znamení zvíťazíš“. Následne potom dosiahli Konštantínove légie s Kristovými monogramami veľké víťazstvo. Podľa dobových záznamov bola vďaka jeho vplyvu udelená cirkvi náboženská sloboda, nedela sa stala sviatočným dňom, cirkvi bol navrátený skonfiškovaný majetok, budovy atď. S Konštantínovým menom je spojené aj zvolanie tzv. Nicejského koncilu uskutočneného v roku 325, ktorý riešil spor týkajúci sa Ježišovej podstaty.

Cisár sa však nesprával ako kresťanský panovník: jednak trestal tých, ktorí prenasledovali kresťanov (*Vita Const.* 3.1) a jednak prikázal zavraždiť svojho syna Krispa (*Eutrop.* 10.6, *Zos.* 2.29), ďalej svojho synovca Licinia (*Eutrop.* 10.6) a nejasná je aj smrť jeho manželky Fausty. Kresťanský krst prijal až na sklonku svojho života. Vyhlásením kresťanstva za štátne náboženstvo sledoval skôr politické ako náboženské ciele. Išlo mu predovšetkým o zjednotenie ríše a nastolenie pokoja za každú cenu (*Vita Const.* 2.64–65). O podstate sporov, ktoré prebiehali v cirkvi, nemal ani tušenie, vystupoval ako ten, ktorý podceňuje pravdu z lásky k zmiereniu (*Vita Const.* 2.68).

Túto pohnútku je možné vytušiť aj v snahe o zjednotenie kresťanskej liturgie v Ríme v roku 331 objednávkou 50 kópií Pisma u cezarejského biskupa Eusébia (*Vita Const.* 4.36.37). Vytvorený súpis kníh nám nie je známy. Je však málo pravdepodobné, aby cisár Konštantín, aj keby priamo zasahoval pri výbere jednotlivých spisov, mal veľký vplyv na kanonizáciu.

V spisoch viacerých cirkevných otcov (Atanázius, Klement Alexandrijský, Gregor Naziansky, Cyril Jeruzalemský) pochádzajúcich predovšetkým zo 4. storočia sú uvedené štyri evanjeliá (Matúš, Marek, Lukáš, Ján), Skutky apoštolské, 14 Pavlových listov a tzv. katolíckeho listy (1J, 2J, 3J, 1Pt, 2Pt, Jk, Júda). Chýbajú v nich akékoľvek zmienky o direktívnych nariadeniach cisára. Omnoho dôležitejší vplyv na učenie cirkvi mali teologické authority v jednotlivých regiónoch ako zjednocovacie snahy vtedajších panovníkov. Preto je málo pravdepodobné, aby dnešná podoba Biblie bola vytvorená cisárom Konštantínom. Kanonizačný proces pokračoval ďalej aj po jeho smrti. Kánon Novej Zmluvy bol oficiálne uzatvorený až na 3. synode v Kartágu v roku 397.

ZÁVER

Brownov román *Da Vinciho kód* nie je prvou a zrejme ani poslednou knihou o Ježišovi a jeho údajnom manželstve s Máriou Magdalénou. Podobný rozruch v cirkvi vyvolal pred niekoľkými rokmi napr. sfilmovaný román *Posledné pokušenie Krista* alebo práca *Svätá krv a Svätý grál*. Naším cieľom je uvedomiť si, na čom stojí kresťanská viera – na pikantných románových predlohách súčasných spisovateľov alebo na zvesti ranej kresťanskej cirkvi, že Ježiš z Nazareta, s ktorým sa dennodenne stretávali, je zasľubeným Mesiášom, ktorého prichod zvestovali proroci v Starej zmluve? Rozhodne sa prikláňam k druhému variantu. Kresťanská viera je postavená na historických udalostiach, na osobnej skúsenosti, nie na výplodoch ľudskej fantázie.

Stanovisko ECAV na Slovensku

Naša cirkev vyslovuje hlboké znepokojenie nad prejavmi nekritického obdivu pomerov v období vojnového slovenského štátu a nad zlahčováním skutočností súvisiacich s jeho totalitným charakterom, s ktorými sa stretávame. Minulé storočie bolo negatívne poznamenané existenciou dvoch totalitných ideológií, ktoré boli nezmiernymi protivníkmi kresťanstva a náboženskej slobody vôbec – bol to nacizmus a komunizmus.

Slovenský štát ako verný spojenec stúpcov nacizmu diskriminoval svojich vlastných občanov na základe ich náboženskej, politickej a etnickej príslušnosti. Vtedajšia vláda iba v období do júna 1942 vyviezla do koncentračných táborov niekoľko tisíc svojich občanov, väčšinou židovského pôvodu. O tom, že pomery v tomto čase neboli také, ako ich dnes vykresľujú niektorí obhajcovia novej Slovenskej republiky, svedčia aj nasledujúce informácie z archívu ECAV na Slovensku:

1. Už v novembri roku 1939 Spolok evanjelických kňazov na Slovensku poslal prezidentovi Tisovi, snemu a vláde pamätný spis s protestom proti povinnému členstvu v organizáciách Hlinkovej gardy a Hlinkovej mládeže.

2. Porušovanie občianskych práv Židov kritizoval v apríli 1941 generálny biskupský úrad, ktorý ministerstvu vnútra zaslal protest proti povinnému „zovňajšiemu označovaniu občanov či už podľa národnosti, náboženstva, rasy alebo iných hľadísk“.

3. Pastiersky list biskupov z roku 1942 konštatoval: „... čo sa v posledné časy so Židmi u nás deje, nemôže sa zhodovať so zásadami ľudskosti a opravdového kresťanstva...“

4. Za rôzne formy nesúhlasu s vtedajšími pomermi a politikou vlády prenasledovali, väznili či inak postihovali mnoho evanjelikov vrátane kňazov a biskupov, čo môžeme doložiť konkrétnymi príkladmi.

5. Z histórie sú známe početné prípady odvážnych činov evanjelických kňazov i ostatných evanjelikov, ktorí mali odvahu postaviť sa na odpor zlu a v duchu zásad kresťanstva zachránili stovky prenasledovaných, hoci pritom riskovali vlastné životy.

Podľa názoru ECAV negatíva vtedajšieho režimu spolu so skutočnosťou, že Slovensko ním bolo zavlečené do vojny na strane Hitlera, výrazne prevažujú nad faktom relatívnej hospodárskej stability krajiny v tomto období. Aj keď 14. marca 1939 vznikol prvý samostatný štátny útvar Slovákov – Slovenský štát, v júli 1939 premenovaný na Slovenskú republiku, nemôžeme tento dátum hodnotiť pozitívne, lebo práve vtedy u nás začal pôsobiť totalitný režim.

Naopak, naša hlboká úcta patrí všetkým obeťam nacizmu: tým nevinným, zavraždeným v koncentračných táboroch, ako aj tým odvážnym, ktorí tejto zotročujúcej ideológii aktívne vzdorovali. Sme hrdí na činy našich predkov, ktorí akýmkoľvek spôsobom vyjadrili svoj odpor proti fašizmu.

V Bratislave 14. marca 2007

MILAN KRIVDA, biskup
Západného dištriktu ECAV
MILOŠ KLÁTIK, generálny biskup
ECAV

JOZEF HAVRILA, zástupca biskupa
Východného dištriktu ECAV
ZBOR BISKUPOV ECAV na Slovensku
17. 3. 2007

Pred 100 rokmi sa narodil
vážený martinský evanjelický farár,
náboženský publicista a cirkevný historik,
bojovník proti totalite a fašizmu

Jozef Bučko

*3. 3. 1907 Slatina nad Bebravou – †6. 5. 1945 Ebensee

Základné vzdelanie získal v rodnej Slatine nad Bebravou a v Šalgove. Študoval na gymnáziu v Nitre, teológiu v Bratislave a v Erlangene. Ako kaplán pôsobil v Martine (1934–1935), ako farár vo Vrbovom (1935–1940) a opäť v Martine (1940–1944). Patril k výborným a obľúbeným kazateľom, bol odvážnym kritikom politických a spoločenských pomerov, predovšetkým totalitných praktík Slovenského štátu, ale i nacizmu a germánskeho rasizmu, väznený v llave a v Prešove (1942). Podporoval protinacistické odbojové hnutie Turca a v SNP pôsobil ako duchovný v nemocničných zariadeniach. V novembri 1944 ho pri návrate z povstaleckého územia v Slovenskej Lupči zatkli a väznili v Bratislave. Odtiaľ ho vo februári 1945 deportovali do koncentračných táborov v Melku, Mauthausene, Amstettene a napokon v Ebensee, kde na sklonku 2. svetovej vojny umrel.

V Martine sa zaslúžil o vybudovanie zborového domu (1942), v ktorom boli vytvorené podmienky na rozvoj činnosti evanjelických spoločenstiev dospelých, mládeže i detí, ako aj starobinca. Sníval o veľkom sociálnom dome celoslovenského dosahu pre starých ľudí. Bol tajomníkom Lutherovho spolku ev. a. v. kňazov na Slovensku, členom Výboru Matice slovenskej a Muzeálnej slovenskej spoločnosti. Hojne publikoval v Národných novinách, v cirkevných a náboženských periodikách, najmä v Cirkevných listoch, Evanjelickom posle spod Tatier, Stráži na Sione, v Novom rode. Venoval sa i cirkevnej histórii. Ako študent publikoval štúdiu o Jeronýmovi Pražskom, do Sborníka Zpěvníka evangelického (1942) napísal štúdiu o duchovnej piesni Karola Kuzmányho.

4. marca 2007 – na počesť storočnice Jozefa Bučka – v Slatine nad Bebravou odhalili Jozefovi Bučkovi pamätnú tabuľu a v Martine sme v tom istom čase položili k jeho pamätnej tabuľi na zborovom dome venček vďaky a úcty. Spomienková slávnosť sa uskutočnila v máji.

Pri tejto jubilejnej príležitosti – inšpirovaní zachovanými fotografiami z inštalácie Jozefa Bučku v Martine – vraciame sa do vikendových dní 26. a 27. októbra 1940, a to článkom

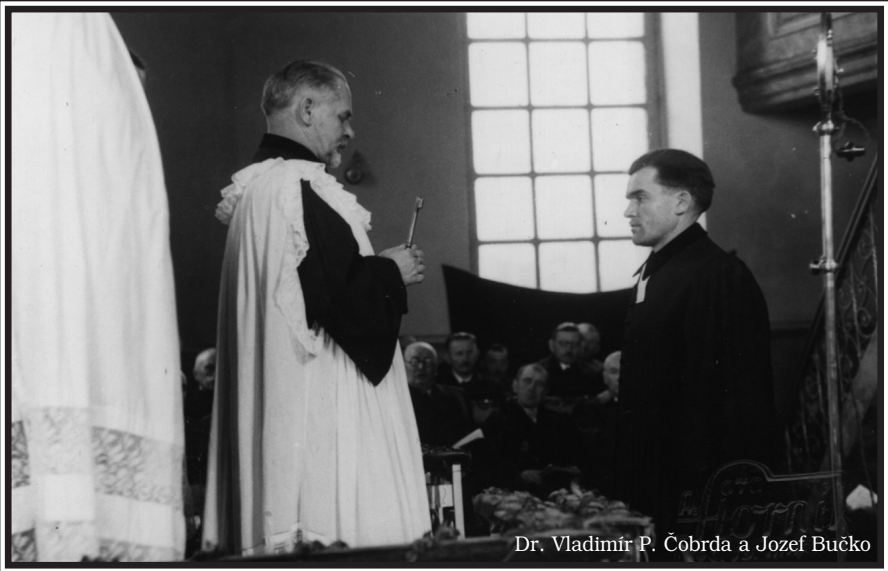
Dozvuky inštalácie Jozefa Bučku v Turčianskom Sv. Martine, ktorý pre Národné noviny pripravil Podolský

Hej, veru rozzvučali sa struny veriacich duší a národne cítiacich srdc pri počúvaní slávnostných prejavov, vítaniek, kázni a rečí, ktoré odzneli v dňoch 26. a 27. októbra 1940 v úhľadnom, do posledného miesta dva razy zaplnenom evanjelickom kostole z príležitosti inštalácie novozvoleného farára a slova Božieho kazateľa Jozefa Bučku.

Hlbokým dojmom zapôsobila už hneď v predvečer inštalácie uvítacia reč nášho nestora cirkevných inšpektorov a patriarchu cirkevného, Dr. Jána Vanoviča, ktorou pozdravil a privítal arcipastiera 300 000 evanjelických slovenských duší, gen. biskupa Dr. Vladimíra Čobru, v preplnenom, adventným svetlom osvetlenom chráme. No a srdcia priam prekypovali citmi, keď rečník zvonivým hlasom ubezpečoval vysokého a zodpovedného cirkevného hodnostára, že my – veriaci ľud – vieme, koho máme za svojho arcipastiera, a najmä keď vyhlásil: *My boli sme presvedčení, že vás vaši protivníci nezlomia, no my vás prosíme, aby ste sa ani znechutit nedali. My stojíme za vami, my sme s vami.*

A na druhý deň, v deň inštalácie, padali – veru – do skyprenej pôdy zrnka slova Božieho, tak bohato rozsievaneho p. seniorom Františkom Hollým, ktorý v presvedčivej syntéze predstavil nám vieru, cirkev a národnosť: kedykoľvek v minulosti kvitla ev. a. v. cirkev slovenská, dobre bolo aj s národom našim, a naopak: kedykoľvek sa krivdilo našej ev. a. v. cirkvi slovenskej, trpel s tým aj národ slovenský.

– *Ak kedy, tak v dnešných časoch je naliehavo potrebné – niesla sa výstraha arcipastie-*

Dr. Vladimír P. Čobrda a Jozef Bučko

ra Dr. Čobrdu spred oltára smerom k tisícim rozochveným srdciam veriacich, – *je prepočetné, aby sme všetci spoludržali, aby sme na všetko, čo nás oddelovalo a rozdeľovalo, zabudli, vzájomne si odpustili a stáli tu jednotní, zjednotení a pevní ako múry hradné. Lebo časové jsou zlí...*

No a čo povedal pred ním skromne a oddane stojacemu novozvolenému, čakajúcemu na uvedenie do úradu mladému kňazovi, to nebola ani reč, ani kázeň: to bolo otvorenie otcovského srdca dokorán, to boli hovory s Bohom, ktorý na perutiach vznešených slov a myšlienok rečníka zostupoval do srdca a duše inštalovaného.

– *Odovzdam Ti kľúče tohto chrámu Božieho...* – znel úradný úkon biskupa, no bol posvätený pripomenutím v inštaláčnej reči, že úrad ev. farára, i keby sa zdal naoko pohodlným, vyžaduje si pevný charakter a lutherovskú smelosť. Koľkých a ako závažných dokladov na overenie tejto pravdy vynára sa v pamäti z histórie mučeníckej cirkvi našej evanjelickej slovenskej. Koľko drahých rozpomienok sa viaže i k tomu kalichu, koľko k Biblii, k tej kralickej, koľko k agende!

A rozzvučanie šlachetných a vznešených

citov sa stupňuje aj po zložení sľubu inštalovaného, a to úprimným vítaním a srdečnými pozdravmi rozličných úradov, spolkov, škôl a žiactva. Tento dlhý rad prejavov otvoril cirkevný inšpektor, kmeť vysokého veku a impozantnej postavy, Dr. Ján Vanovič, ktorý načrel do histórie cirkevného ev. a. v. zboru turčianskosvätomartinského: *Mali sme kňazov, ako boli Ondrej Plachý, Jozef Horváth, Dr. Karol Kuzmány, Otto Škrovina... Ajhla, vzory! Ajhla, definícia kňaza turčianskosvätomartinského! Súhrn vlastností slova Božieho kazateľa! Suma povinností!*

Nuž – Kuzmányho nám treba!

A náš novozvolený a už aj do úradu dôstojným pánom generálnym biskupom uvedený, mnohými srdečnými pozdravmi sprevádzaný farár dáva nám – veru – tušíť svojou odpoveďou, povedanou na konci slávnostných služieb Božích, v ktorej veľmi priliehavo použil slová Kristove: *Hľa, stojím pri dverách a klopem...*, že je on majstrom slova živého a že bude vedieť ním vnikat do duší svojich cirkevníkov a vstúpať do nich to čisté slovo Božie pre ich spásu a ku sláve nášho Turčianskeho Svätého Martina.

Národné noviny 2. 11. 1940, č. 44, s. 4

Vzťah nášho otca k hudobnému umeniu

LUDOVÍT M. VAJDIČKA

Rád by som povedal pár slov o vzťahu nášho otca Ludovíta Vajdičku k hudobnému umeniu. Mal príjemný hlas tenorového zafarbenia a rozsahu a ako liturg intonoval čisto a tvoril tón takmer ako profesionálne skolený spevák. Jeho učiteľom hudby na teologickej fakulte v Bratislave bol profesor Ján Jammnický, ktorý bol zároveň profesorom dogmatiky a správcom teologického domova. Chrámový spev, ale aj chrámovú hudbu otec považoval za dôležitý činiteľ bohoslužby. Roku 1937 uverejnil v cirkevnom časopise Stráž na Sione článok o Lutherových piesňach pod názvom „V našom speve naša radosť“. Luther pokladal za dôležitú súčasť výchovy hudbu a spev. Bol autorom alebo spoluautorom najmenej 30 duchovných piesní, ale aj v jeho domácnosti sa pestovala hudba, spievali sa viachlasné skladby, sám hral i na lutnu. Otec asi v roku 1942 kúpil kvalitný klavír. Pri kúpe mu bol nápomocný švager pána farára Struhárika, Gustáv Koričanský, slovenský klavirista a hudobný kritik, žiak Jána Levoslava Bellu ešte zo Sibirie. Chcel nás všetkých dať učiť hrať na klavíri. To sa splnilo až v Martine. Z podnetu profesorky hudby Staníkovej vznikla dohoda so žilinskou hudobnou školou a Evanjelický a. v. cirkevný zbor v Martine umožnil v miestnostiach zborového domu existenciu filiálky hudobnej školy.

Pamätám sa, ako pri otcovej inštalácii v Martine v júni 1946 účinkoval Slovenský spevokol. V Martine v tom čase pôsobil aj Spolok priateľov komornej hudby. Otec bol jeho členom. Spolok poriadal v sále Národného domu komorné koncerty. Sám si spomínam na koncert klaviristky Jely Hoďzovej a na účinkovanie opernej speváčky Márie Medveckej.

Začiatkom päťdesiatych rokov sa v martinskom evanjelickom chráme uskutočňovali organové koncerty, na ktorých s koncertným programom – ťažiskom boli Bachove chorálové predohry a prelúdiá – účinkovali Július Letňan a Karol Wurm. Malo to vtedy nepochybne vplyv i na moje rozhodnutie študovať organovú hru na pražskom konzervatóriu. Aj koncom päťdesiatych rokov zazneli v martinskom chráme koncerty niekoľkých českých organových umelcov, ako boli Jan Bedřich Krajs, profesor pražského konzervatória, alebo Lýdia Šebestová, absolventka Akadémie múzických umení v Prahe.

Otec podporil aj prestavbu a modernizáciu organu v martinskom kostole. Venoval veľkú pozornosť výberu piesní na služby Božie a bral zreteľ i na ich hudobné kvality. S touto témou súvisí i jeho bádanie v oblasti hymnológie. Podrobne prešudoval spevník duchovných piesní „Hospodina srdcem i rty chválení aneb Písne staré i nové“, ktoré vydal jeho krajan Juraj Petermann roku 1748 v Drážďanoch. Tento kancionál vyšiel v čase, keď u nás nemohli tlačou vychádzať evanjelické knihy.

Môjmu otcovi som vďačný za to, že ma svojím príkladom i celým svojím životom presvedčil o tom, že kresťanský humanizmus, ktorého súčasťou môže byť aj umenie, ako je chrámová hudba či duchovná poézia, teda že kresťanský humanizmus vychádzajúci z evanjelia je najlepším modelom aj pre moderného človeka. Verím, že ním zostane aj v 21. storočí.

Kde sa to vzalo?

LUBOMÍR VAJDIČKA

Keď som s pubertálnou vehemenciou oznámil tatovi svoje rozhodnutie ísť k divadlu, staré skrine, ktoré pamätali ešte pána seniora Skrovinu, akoby si vzdýchli. Rozhovor sa totiž odohral vo farskej kancelárii. Tata mlčal, mal už skúsenosti s pubertálnymi prejavmi mojich starších bratov, neznamenalo to však súhlas. Iste rozmýšľal, kde sa takéto niečo na martinskej fare vzalo. Najstarší brat Maroš sa mal stať muzikantom, ale na kráľovskom nástroji, na organe. Ďalší dvaja boli nádejní inžinieri, teda všetko samé seriózne povolania, a zrazu toto. Kde sa to vzalo?

Memorandové námestie, ktoré sa v časoch môjho detstva ešte tak vznešene nevolalo, bol to jednoducho farský dvor, cez ktorý voľne prechádzali občania, čo si chceli skrátiť cestu z Mudroňovej na bývalú Stalínovu, dnes Štefánikovu ulicu, bolo divadlo priamo obklúčené – na jednom konci, v budove starého gymnázia, sídlili dielne a šatnica Ústredia slovenských ochotníckych divadiel, v zborovom dome boli dokonca dve javiská, jedno normálne a jedno pre bábkové divadlo – že to vzbudilo pozornosť malého chlapca, bolo len prirodzené.

Prvá spomienka je vlastne len sprostredkovaná. V zborovom dome pripravovali združenci (členovia Združenia evanjelickej mládeže) divadelné predstavenie. Jeden z nich, môj neskorší kolega v martinskom divadle, Igor Galanda, v kostýme a maske nejakého starozákonného veľkňaza prišiel k nám do kuchyne a prosil mamu o akúsi rekvizitu, čo im chýbala. Starší bratia ma poslali do kuchyne za mamou – vedeli čo bude nasledovať: keď som uvidel zamaskovaného Igora, strašne som sa rozreval. Vznikla z toho rodinná historka a Igor Galanda sa v mojej detskej hlave pomiešal s mikulášskym čertom.

Keď sa nám pošťastilo a tata nás zobral na bríčke na popoludňajšie služby Božie na Bystrickú, veľmi som sa tešil. V škole u pána učiteľa Rapoša bolo bábkové divadlo – bábkvy boli veľké, možno väčšie ako ja, mne

stačilo, že som sa na ne mohol aspoň chvíľu pozerat.

Potom sa v Martine rekonštruoval Národný dom pre potreby Armádneho divadla a to začas hrávalo v zborovom dome, na ňom sa už skvel hrdý nápis Závodný klub Stalínovec. Pre dvoch malých uličníkov – môjho kamaráta Mira a mňa – nebol problém preklznuť na balkón – tak som videl napríklad celé prvé martinské uvedenie Hollého Kuba s pánom Kronerom v titulnej úlohe. („Anča, ja mám nožik!“ si živo pamätám.)

No a potom hrdí noví užívatelia zborového domu povyhadzovali na smetisko za ním, čo nepotrebovali – a tam sme znovu s kamarátom Mirom objavili hotové poklady: bábkvy. Poodnášali sme ich k nám do pivnice, a to bol vznik nášho vlastného bábkového divadla. Samozrejme, že bolo zle-nedobre za to, že sme trávili tak veľa času v chladnej pivnici, medzi zaprášeným narýchlo povynášaným inventárom zborového domu, ale my sme boli hrdí na svoje divadlo a jeho repertoár sme rozširovali práve za pomoci textov divadelných hier z knižnice združenia mládeže (pamätám sa na jej hektické sťahovanie zo zborového domu do fary, asi sme vtedy združencom, čo prenášali knižky v košoch na bielieži, zavádzali, spadol som a poškríbal som si nohu na oceľovom pletive plotá – dodnes mám na nohe jazvu ako spomienku na časy hrdých stalínovcov).

Naša idyla na farskom dvore ešte niekoľko rokov pokračovala, ale ukazovalo sa, že pride k stretu so životnou realitou. Cez farský dvor začínali pochodovať deti z bývalej Masarykovej štátnej ľudovej školy, ktorá sa už tak nevolala, do bývalej Živeny, ktorá sa tiež už tak nevolala, ale bola to školská družina, viedla ich pani školníčka, ktorá už nebola pani školníčka, ale súdružka vychovávateľka, a spievali: „Pionieri, pionieri, maľované deti, budujeme radosný svet, pre nás slnko svieti!“ Naproti, nad Mokričkovým mäsiarstvom, umiestnili trúbu a tá začala vyhrávať nadšené a veselé budovateľské piesne („Hurá, hurá, do nových krajších dní, už plá, už

plá svit našich pochodní...“), najmä v nedeľu dopoludnia, keď sa tí, čo vytrvali, schádzali na služby Božie, a popred Mokričkovo mášiarstvo, ktoré už nebolo Mokričkovo, a popred faru pochodovali na Prvého mája v čase i nečase veselí robotníci zo Závodov Jozefa Vissarionoviča Stalina, spievali „Kto nejde s nami, ide proti nám, ale nás nesmie z cesty zviesť“ a niesli portréty svojich vzorných pracovníkov, medzi ktorými bola aj pani súdružka školníčka vychovávateľka. A potom sa začali na farskom dvore objavovať tatraplány s čudnými pámní v čudných pláštoch s baretkami na hlavách – klobúky boli vtedy buržoázny prežitok – a v apríli v šesťdesiatom druhom si odviezli aj tatu. Bol som už vtedy v Bratislave, pretože v Martine pre mňa na nijakej škole miesta nebolo. Mal som maturovať a viem si predstaviť, ako by v tejto situácii martinskí mocní súdruhovia reagovali na moju túžbu ísť na vysokú školu. Vlastne som im za to vďačný, že som musel maturovať v Bratislave.

Ešte pred katastrofou tata súhlasil s mojim rozhodnutím a ja som dlho rozmýšľal, čo ho k tomu viedlo. Dozvedal som sa to len postupne, a to väčšinou od neho samého. Priznal sa mi, ako ho v Banskej Štiavnici na gymnáziu český pán profesor videl hrať v ochotníckom predstavení, pochválil ho za herecký výkon, ale pokáral za študijné výsledky vtipnou vetou, ktorú tata často opakoval, žiaľ, jej presné znenie mi výsumelo z hlavy. Pravdepodobne v Banskej Štiavnici videl niekoľko predstavení kočovnej českej divadelnej skupiny Novákovcov a keď som sa ja, už ako študent divadelnej vedy, opovrzhivo vyjadroval o kočovných hereckých skupinách, vášnivo sa ich zastal a vymenoval mi ich repertoár – bolo jasné, že v Štiavnici chodil do divadla často. Potom mi rozprával o tom, ako v čase teologických štúdií odprevádzal Hanu Meličkovú, ktorú si ako hviezdu Slovenského národného divadla pozvali akademici z Kuzmányho kruhu na besedu. Muselo to byť v čase, keď pani Meličková triumfálne nastúpila do Národného divadla v úlohe Wildeovej Salome. Wildeova hra o Salome, ktorú mimochodom preložil Štefan Krčméry, je ešte stále veľmi odvážna, z výkonu pani Meličkovej sa zachovalo niekoľko fotografií, ktoré sú tiež ešte stále dost

odvážne, a tata mi sice nikdy podrobne nepisoval to odprevádzanie, ale ja si ho veľmi živo predstavujem. Ak niekedy niekto bude natáčať životopisný film o Hane Meličkovej, tak mu navrhнем takúto scénu: Predstavte si večer v teraz už zbúraných bratislavských uličkách medzi Konventnou ulicou a reštauráciou Fajka. Je zima, všetko je poprásené snehom, kde tu ešte poletujú vločky a mladý teológ, sotva dvadsaťročný, ktorý sice má za sebou štiavnické lýceum, ale prišiel do „veľkej“ Bratislavy z malého Pukanca, kráča vedľa herečky – iste niekde videl tie fotografie z Wildeovej Salome alebo, povedzme, že bol na tom predstavení. Pani Meličková bola impozantná svojím ženstvom i v najlepšom veku a čo vtedy? A teraz ten mladučký teológ vedľa nej. Možno je aj chartne oblečený – remeslo môjho starého otca vtedy už vôbec nevynášalo, ale horia mu uši, keby mohol, tak by z umelkyne oči nespustil, ale vie, že sa to nepatrí. Ona sa ho zhovievavo vypytuje, odkiaľ je, akých má rodičov a on loví slová, aby jej odpovedal... Takto mi to tata samozrejme nikdy nerozprával, ale do filmu by to bolo celkom pekné. Tata sa bližšie zoznámil s pani Meličkovou neskôr v Martine, chodila sem navštevovať svoju staršiu sestru a bola vlastne tichou martinskou cirkevníčkou, asi sa s ňou aj radil, čo so mnou, a asi mu aj povedala, aby mi to vytľkol z hlavy, tak ako to aj ja teraz vravím každému, kto ma poprosí o radu.

No a medzitým som v tatovej knižnici objavil niekoľko textov divadelných hier (bola medzi nimi Stodolova Bačova žena), v ktorých boli pri menách postáv jeho rukou napísané mená Lubinčanov – takto to robia režiséri. A v kronike lubinského cirkevného zboru som sa dočítal, že pán farár režíroval viaceré divadelných predstavení, poslednýkrát asi Marínu Havranovú v roku 1941 a že to čestné miesto na fotografiách z Lubiny, kde sedí v strede medzi ochotníkmi v kostýmoch mu nenáleží len ako kňazovi, ale aj ako režisérovi. Takže je jasné, prečo ho tak živo zaujímalo všetko, čo v divadle robím, prečo neváhal už v dost pokročilom veku merať cestu z Pukanca do Prahy, aby bol na mojej premiére, je jasné, odkiaľ pochádza tá genetická informácia, je jasné, kde sa to vzalo.

Ako nám odobrali zborový dom

Keď som končil teologické štúdium, mali sme možnosť odpovedať na informatívnu otázku, kam by sme chceli nastúpiť na kaplánsku stanicu. Úvedol som Liptovskú Porúbku alebo Veľkú pri Poprade. Popri teológii som študoval i na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského a mal som veľký záujem ďalej študovať a rozširovať si vedomostný rozhľad. Pri týchto dvoch kaplánskych staniach sa mi zdalo, že budem mať čas na štúdium i na hory, ktoré som mal odmalicka veľmi rád.

Bol som preto nemilo prekvapený a sklamaný, keď som dostal menovanie na kaplánske miesto do Martina, a to za kaplána pre nemocnicu. Jednak tu bolo veľa roboty a br. farár Vajdička mal povest' pedantného a prísneho princípála. Podobne aj br. kaplán Dušan Albín akoby zasmušilým pohľadom vzbudzoval vo mne určité obavy. Nedalo sa však nič robiť. Kocky boli hodene a od 1. augusta 1951 som nastúpil na svoje prvé kaplánske miesto do Martina. Býval som v evanjelickom zborovom dome a stravoval sa v nemocnici.

V tom čase boli v Martine mimoriadne rušné, ba až kritické časy. Označovaný bol za buržoázno-nacionalistické hniezdo a bolo ho preto treba rozbiť. Celý rad martinských rodín vysťahovali do Nécplá, Hornej Štubne, Nitrianskeho Pravna a okolia. Doménou mesta sa stali nové strojárске závody Kriváň. Pod ich vplyvom boli i štátne a politické úrady. Život mesta bol tým značne poznačený a narušený. Neobyčajne ťažké dôsledky to malo aj na náš evanjelický cirkevný zbor, najmä na jeho vedenie, br. farára Vajdičku a br. zborového dozorc'u Fedora Zorkóciho, vtedy aj dištriktuálneho dozorc'u a poslanc'a Národného zhromaždenia v Prahe.

Veľmi búrlivá situácia nastala, keď v tom čase prišlo k voľbe seniora Turčianskeho seniorátu a pre väčšinu cirkevných zborov ako hlavný kandidát bol práve Ľudovít Vajdička. A ešte horšia situácia vznikla, keď sa o zborový dom začali zaujímať strojárne Kriváň. Vedenie cirkevného zboru vedelo, že svoju vlastnú budovu nebude môcť udržať pre svoje potreby. Usilovalo sa však, aby sa dostala do seriózných rúk, nejakej kultúrnej inštitúcii.

Bolo viac ako isté, že odobratie zborového domu bolo politické a tendenčné. Kandidatúra br.

Vajdičku na seniora padla a zápas o zborový dom sa stával čoraz ostrejšým. Cirkevný zbor sa v tejto veci spoliehal na Slovenskú národnú radu, lebo veľkosťou budova zborového domu spadala pod jej rozhodnutie. To však neprichádzalo.

Keďže sa tlak na br. farára Vajdičku stupňoval, vedenie cirkevného zboru rozhodlo, aby išiel na liečenie, respektíve oddychový pobyt do Ražejkých Teplíc, čo by ho uchránilo od surových útokov. Farský úrad zostal na kaplánoch – br. Albínom a mne.

O niekoľko dní, hneď ráno, sme s manželkou v našej izbičke v zborovom dome začuli nejaký nápadný hluk. Cez okno sme videli traktorovú vlečku naloženú stoličkami a ľudia zo strojárni ich začali prenášať do zborového domu. Okamžite som išiel do farskej kancelárie a spolu s br. Albínom sme zakročili, že toto nemajú právo robiť a najmä, keď tu nie je vedenie zboru a čakáme na rozhodnutie SNR. Pomohlo to a odišli.

Na druhý deň sme s br. Albínom dostali predvolanie z vedenia strojárni. Malo sa tak stať na nasledujúci deň. Obaja sme sa rozhodli, že nepôjdeme nikam. Ak chcú s nami hovoriť, nech prídu oni k nám. A čakali sme na br. Zorkóciho, ktorý sa mal vrátiť z Prahy domov. Obaja sme boli pripravení a teplo oblečení pre prípad, ak by si po nás prišli. Ešte v ten deň sa br. Zorkóci z Prahy vrátil, preto sme ho mohli o všetkom informovať. Naše rozhodnutie schválil a hneď telefonicky pozval zástupcov Kriváňa na stretnutie do fary, aby im vec vysvetlil.

Skutočne prišli, ale aj so zástupcami stranických a okresných orgánov. Br. Zorkóci sa im v zborovej sieni snažil vysvetliť, že vec nášho zborového domu je na riešenie v SNR a jej rozhodnutiu sa zbor podrobí. Nato vystúpil jeden z vedúcich strojárni: „Naša strana a vláda sú proti špiritizmu (asi chcel povedať spiritualizmu) a toto je špiritizmus“ a vrhol sa na br. Zorkóciho a ostatní za ním. Pustili sa do neho a boli by ho dobili. Vtedy br. Zorkóci v sebaobrane povedal: „Brat kaplán, hodte im ten kľúč, nech sa s ním...“ Kľúč od zborového domu bol u mňa, a tak som ho vytiahol. Vytrhli mi ho z ruky, vyrútili sa zo zborovej siene i z fary a chvatom začali zborový dom obsadzovať.

Po tejto udalosti sa už br. farár mohol o dva či

tri dni vrátiť z Rajeckých Teplíc domov. Bol z toho zarmútený, ale keď sme mu vysvetlili, ako sa všetko odohralo, prijal to a zmieril sa s tým. My kapláni sme o krátky čas – bolo to pred koncom prázdnin r. 1953 – boli preložení. Br. Albíni do Rankoviec na východné Slovensko, ja do Vlčian, na juh, do presidlenceckého zboru. Boli sme zaradení medzi nespoľahlivých a tento punc nás spravidla až do roku 1989, ba až do roku 1990.

Zborový dom potom slúžil pre socialistickú mládež a najmä od piatku do nedele bývali v ňom tanečné zábavy s podávaním alkoholických nápojov. Bolo v ňom a na celom priestranstve okolo kostola a fary nielen hlučno, ale i veľké smetisko doslova na spôsob záchodov. Neskôr, po určitom čase, nielen na základe sťažností našich cirkevníkov, ale aj veriacich iných cirkví, ba aj samotných mestských činiteľov, boli tieto zábavy zastavené, lebo vzbudzovali všeobecne pohoršenie.

Prosím vás, bratia a sestry, vážení čitatelia, aby ste správne pochopili tieto moje slová. Nejde mi o nejaké zdôraznenie mojej osoby, ani osoby br. Albíniho. Oboja sme od toho ďaleko. Chcem vám len ukázať, v akej situácii tu br. farár Vajdička, jeho rodina a kapláni v tých povestných päťdesiatych rokoch minulého storočia žili a pracovali. A samozrejme i mnohí naši veriaci evanjelici, cirkevníci, cirkevný zbor.

To, že som nechcel ísť do Martina za kaplána, sa napokon úplne obrátilo. Dnes ďakujem Pánu Bohu, že mi dal moju duchovnú službu začínať práve v tomto cirkevnom zbore. Bola to skutočne veľmi dobrá škola pri takých učiteľoch a princípáloch, ako boli br. farár Ľudovít Vajdička a vtedajší br. kaplán Dušan Albíni, dnes už tiež farár na dôchodku. Pri všetkých ťažkostiach, ktoré som v Martine prežil, zostali mi na oboch a na moje martinské pôsobenie veľmi pekné a neoceniteľné spomienky.

Brat farár Vajdička bol evanjelický kňaz skutočne na svojom mieste, cenný, teologicky i všeobecne veľmi vzdelaný, duchovne a vo viere veľmi hlboký. Mal veľkú lásku a cit voči Pánu Bohu, voči našej evanjelickej a. v. cirkvi, voči svojmu cirkevnému zboru, voči svojej rodine a voči ľuďom vôbec. Voči svojej práci i povinnostiam bol pedantný a zodpovedný. Už v nedeľu večer mal pripravený text ku kázni na budúcu nedeľu, od pondelka do stredy si kážeň vypracúval, od štvrtka do nedele ju už memoroval. Na kazateľnicu išiel vždy pripravený a jeho kázne boli na vysokej úrovni.

Na začiatku mesiaca s nami kaplánmi vypracoval rozvrh a poriadok služieb Božích na celé mesačné obdobie. On mal dve nedele v mesiaci hlavné služby Božie, my kapláni po jednej. V týždni pred touto nedeľou sme boli od služby v kancelárii oslobodení, ale mali sme na starosti všetky pohreby, krsty a sobáše. Ak si niekto v tom čase žiadal br. farára, on sám sa obrátil s prosbou, aby sme mu to dovolili a prípadný milodar (štólu) prenechal nám, hoci by sa mu bola pri jeho piatich synoch každá koruna zišla. Mal silno vyvinuté sociálne cistenie nielen k nám kaplánom ale k ľuďom vôbec. Preto som sa po niektorých ďalších skúsenostiach nevedel vyrovnáť s tým, že br. farár Vajdička bol v tom čase vyhlasovaný za nepokrokového, nesociálneho, protiludového a spiatocnickeho farára, kým niektorí iní, predovšetkým silno osobne, existenčne a karieristicky, ba až egoisticky ambiciózni farári, boli označovaní za pokrokových, sociálne zmýšľajúcich a výborných a dávaní všetkým za vzor.

Okrem hlavných sme mávali každú nedeľu ráno študentské služby Božie, služby Božie na filiách na Bystričke, v Diakovej a Dražkoviach, dva razy v týždni – v nedeľu a v stredu večer v nemocnici, raz do týždňa biblické hodiny v Martine, na Podháji, v Jahodníkoch a v každu nedeľu večerné služby Božie v Martine. Okrem toho bola týždenne náboženská výučba, br. farár 10 hodín, kapláni asi po 25 hodín, sestra katechéta Lepiešová vyše 30 hodín. Teda roboty sme mali dosť. Ale zvládli sme to.

Brat farár Ľudovít Vajdička nám vždy slúžil dobrým príkladom, vedel nám poradiť a povzbudiť nás. Bolo to skutočne veľmi pekné porozumenie a dobrá spolupráca. Štátna správa by nás bola veľmi rada rozdelila, keby sa niektorý z kaplánov bol od br. farára diferencoval, prípadne postavil proti nemu. Nestalo sa tak. Som vďačný br. Albínimu, že sme si i v tomto dobre rozumeli a svorne sme vždy konali. Zostali sme dobrými priateľmi až doposiaľ.

S čistým svedomím a s láskou pekne spomíname na svoje pôsobenie v Martine pri br. Ľudovítovi Vajdičkovi. Dobré nám s ním bolo a veľa sme sa od neho naučili. Keď by sme aj dnes mali takých farárov a princípáľov čo najviac. Sme vďační Pánu Bohu za neho.

MILOSLAV BLAHO,
emeritný senior Turčianskeho seniorátu ECAV

Sv. Ján z Kríža AJ KEĎ JE TEMNÁ NOC

(pieseň duše, keď sa raduje, že pozná Boha vierou)

*Viem ja, že Prameň vytryskol a plynie,
aj keď je temná noc.*

*Ukrytý je, a predsa večne svieži,
ale ja viem, kde vznikol, že tak beží,
aj keď je temná noc.*

*Pôvod mu neviem, trvá bez pôvodu
a v ňom ja cítim každý pôvod zrodu,
aj keď je temná noc.*

*Viem, krása je to, vrchol každej krásy,
kam nebo chodí piť, zem smäd si hasí,
aj keď je temná noc.*

*Viem, že má bezdné, prehlboké vody
a nimi jakživ nik sa neprebrodí,
aj keď je temná noc.*

*Také má svetlo, čo je nehybné,
a z neho, viem, sú všetky časné lúče,
aj keď je temná noc.*

*Viem, tak až hojne prúdi z neho svetlo,
že osviežuje nebo, svet i peklo,
aj keď je temná noc.*

*Prúd, ktorý z jeho bublania sa vije,
viem, víťazí a stále všemocný je,
aj keď je temná noc.*

*Z dvoch vyteká a dvojmo prúdiť skúša,
pričom tí dvaja nepredbiehajú sa,
aj keď je temná noc.*

*Je večný, ale v úkryte Ťa sýti
chlebom, čo žijúc život umožní Ťi,
aj keď je temná noc.*

*To je ten prameň, čo nás volá po tme,
a my len k jeho živej vode poďme,
aj keď je temná noc.*

*To je to žriedlo, prameň vytúžený,
ten živý chlieb, čo vidím na prameni,
aj keď je temná noc.*

40

Uprostred pôstnych dní, na prahu novej jari, 23. marca 2007, sme sa v našom martinskom evanjelickom zbore radovali spoločne s naším milým bratom, zborovým farárom Jankom Hroboňom, a tešili sa z jeho 40. narodenín.

Raduje sa zbor, raduje sa spevokol, radujeme sa všetci, ktorí ho máme radi. Raduje sa i Martinský evanjelik a ďakuje mu za starostlivú požehnanú viacročnú spoluprácu.

Oceňujeme ju vysoko, pretože vieme, že svoju službu koná na doraz, a to tak v zbore, ako aj v celoslovenskom evanjelickom živote: nedávno mu medzi neľahké povinnosti pribudli oddávna vydávané vážené Cirkevné listy,

ktoré ako šéfredaktor vedie s prehľadom a mimoriadnou zodpovednosťou.

Do pamätníka Jankovi Hroboňovi (i všetkým ostatným milým našim jubilantom) vďačne vpisujeme:

*Mnoho rokov, šťastných rokov
nech sám náš Pán daruje Vám!*

MARTINSKÝ EVANJELIK

POZVANIE DO RUŽOMBERKA NA X. DUCHOVNÉ HODNOTY PRE DNEŠOK

V dňoch 20.–22. apríla 2007 si slovenskí evanjelici v Ružomberku pripomenú na X. Duchovných hodnotách pre dnešok 300. výročie Ružomerskej synody, ktorá sa začala slávnostnými službami Božími 3. apríla 1707 vo vtedajšom ružomerskom evanjelickom kostole. Bolo na nej 82 synodálov zo svetského i duchovného stavu a predsedali na nej superintendent Jakub Zabler a generál Štefan Petröci. Konala sa na fare s veľkými dubovými trámami a stĺpom uprostred, preto ju volali Synodus ad quercum (Synoda pod dubom). Synoda mala za úlohu obnoviť život evanjelickej cirkvi, osloviť a prebudiť k životu ochabnutých a zmlátnených, unavených a stratených. Bolo darom Božej milosti, že na synode účinkoval vzdelaný, energický, bystrý a rozhladený Daniel Krman, ktorý vedel, čo je najpotrebnejšie a kráčal smelo za cieľmi vytýčenými synodou.

Na spomienkových podujatiach v Ružomberku sa uskutoční celý rad stretnutí: seminár o Ružomerskej synode, panelová diskusia o slovenskom evanjelickom školstve s úvodnou prednáškou na tému Biblická škola v Martine v systéme evanjelického školstva na Slovensku, seminár o gen. biskupovi ECAV Vladimírovi Pavlovi Čobrdovi.

Na slávnostných službách Božích bude v nedeľu 22. apríla 2007
v ružomerskom evanjelickom kostole kázaf
gen. biskup ECAV Miloš Klátik.

Na podujatí budete srdečne vítaní!

Prihlášky na X. Duchovné hodnoty pre dnešok si vyzdvihnite na evanjelickej fare.
Pozri aj: www.ecavmt.sk, www.evanjelic.sk

Pozvanie na 12. duchovno-rekreačné stretnutie sestier Evanjelickej aliancie Slovenskej republiky

Členom Evanjelickej aliancie SR je známe, že v rámci EA na Slovensku existuje sekcia, ktorá organizuje každý rok aliančné duchovno-rekreačné stretnutie sestier v Domove J. A. Komenského v Račkovej doline.

Tento rok *od 27. apríla do 1. mája 2007* sa uskutoční v poradí 12. stretnutie, na ktoré vás srdečne pozývame.

Cena na deň je 370 Sk (strava a ubytovanie), alebo 500 Sk (ubytovanie vyššej kategórie).

Vďaka Pánu Bohu, že záujem o toto stretnutie a poslanie EA z roka na rok rastie.

Nosná téma tohoročného stretnutia je ***Nechaj sa formovať!!!*** Témy prednášok: Poznaj seba, Poznaj Boha – Toho, ktorý ňa chce formovať, Formovanie detailov nášho života. Po prednáškach býva bohatá *diskusia* a veľkým prínosom sú osobné svedctvá. Ranné pobožnosti a modlitebné chvíle upevňujú duchovnú jednotu a naplňujú naše srdcia pokojom a radosťou. Prispieva k tomu aj poézia a program zoznamovacieho a rozlúčkového večera. Voľné popoludnia venujeme prechádzkam, regenerácii síl a osobným rozhovorom v krásnej tatranskej prírode. Ráno začíname rozvíčkou na terase alebo vonku pred Domovom. Okrem toho sa môžeme zapojiť do zdravotného telocviku pre ženy s problémami chrbtice.

Na pôde Domova sa konajú aliančné nedeľné bohoslužby. Vedenie a personál Domova JAK nám vychádzajú v ústrety a sme tam už naozaj ako doma.

Referáty aj raňajšie zamyslenia dostanú sestry poštou,
a tak môžu ďalej slúžiť a prinášať úžitok.

Záujemkyne o toto stretnutie sa môžu prihlásiť do 5. apríla na adresu:

Dr. Želmira Malatová, Palárikova 3, 040 01 Košice;

telefón: 055 6787093; mobil 0907 277123; e-mail: malatova@saske.sk

Prihláseným pošleme podrobné informácie a program stretnutia.

Výbor sekcie sestier EASR

UDALOSTI ZO ŽIVOTA NÁŠHO CIRKEVNÉHO ZBORU V MARCI 2007

- V nedeľu 4. marca bola odhalená v našom kostole pamätná tabuľa brata farára Ľudovíta Vajdičku, ktorý pôsobil v martinskom cirkevnom zbore v rokoch 1946 – 1962 a brata farára Jána Bohdana Hroboňa (1993–2006). Tiež sme si pripomenuli položením venca k pamätnej tabuli na zborovom dome 100. výročie narodenia brata farára Jozefa Bučku. Popoludní sa uskutočnilo v Biblickej škole spomienkové popoludnie na brata farára Ľudovíta Vajdičku pri jeho 100. nedežítých narodeninách. Zúčastnili sa na ňom aj jeho synovia so svojimi najbližšími.
- Vo štvrtok 8. marca vystúpila večer v Biblickej škole skupinka spevákov z hudobnej formácie Continental Ministries pod vedením Ivety Viskupovej. V misijnom programe zazneli piesne, svedectvá a scénky. Popoludní mali vystúpenie aj pre deti zo Základnej evanjelickej školy a navštívili aj Domov dôchodcov v Sučanoch.
- V dňoch 29. marca až 1. apríla prebiehali v našom cirkevnom zbore modlitby v rámci Modlitebnej reťaze 72 hodín nonstop, a to v budove bývalého gymnázia v klube YMCA.
- V sobotu 24. marca sa konal v našom cirkevnom zbore seniorálny konvent Turčianskeho seniorátu ECAV.
- 1. apríla na Kvetnú nedeľu sa v našom kostole uskutočnilo Stretnutie spevokolov Turca. Hostiteľom a organizátorom bol náš cirkevný zbor. Stretnutie pripravila koordinátorka podujatia, naša kantorka Mária Hroboňová.

V roku 1957 na jar v martinskej nemocnici na pôrodnici boli viacerí novorodenci napadnutí zápalom mozgových plien a vôbec všetkého v tele, a to bol prípad i nášho syna. Bol preložený na nedonosenecké oddelenie, kde počas účinkovania primára MUDr. Vladimíra Galandu sa veľmi zodpovedne starali o udržanie detí pri živote. Ale žiaľ, i pri lekárskej a aj mojej materinskej opatere pomaly prichádzalo k najhoršiemu. MUDr. Slameňová mi precítene oznámila, aby som syna dala čím skôr pokrstiť. V zúfalstve som zavolať sesternici Rollovej, aby mi krst zariadila u p. farára Vajdičku. On doslova pribehol – syn chrčal, no v priebehu krstu chorobné dýchanie stíchlo a okamžite po krste sa, vďaka Bohu, jeho zdravotný stav nečakane a zásadne zlepšil.

Nemôžem, milé sestry a bratia, aj pri tejto príležitosti neďakovať Pánu Bohu za život môjho syna a vďačne pritom nespomínať i na pána farára Ľudovíta Vajdičku.

Bohuznáma sestra

Zaznelo na spomienkovej slávnosti k 100. výročiu narodenia Ľ. Vajdičku

Zdenko Ďuriška

Národný cintorín v Martine

Pomníky a osobnosti

MATICA SLOVENSKÁ

MARTINSKÝ EVANJELIK

Časopis Evanjelického a. v. cirkevného zboru v Martine.

Redakčná rada:

Ján Hroboň, Mária Hroboňová, Peter Ďurík, Miloš Kovačka, Alžbeta Stančevová-Kátlovská.

Vychádza šesťkrát do roka.

Redakcia a administrácia: Ev. a. v. farský úrad v Martine, Memorandové námestie

www.ecavmt.sk, www.bsmt.sk, www.ezsmt.sk

Registračné číslo: FKOMT 94/01176